

Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Andrus Eltmaa

VEEPÄÄSTE TEENUST OSUTAVATELE
PÄÄSTETÖÖTAJATELE LÄBIVIIDAVATE KOOLITUSTE
JA FÜÜSILISE VÕIMEKUSE HINDAMINE

Lõputöö

Juhendaja:

Urmas Paejärv

Kaasjuhendaja:

Kairi Pruul

Tallinn 2013

ANNOTATSIOON

Kolledž: Päästekolledž	Kuu ja aasta: Mai 2013
<p>Töö pealkiri: Veepääste teenust osutavatele päästetöötajatele läbiviidavate koolituste ja füüsilise võimekuse hindamine.</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: Assessment of the theoretical and practical training and physical abilities of rescue personnel providing water rescue service.</p>	
Töö autor: Andrus Eltmaa	<p>Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Allkiri:</p>
<p>Lühikokkuvõte: Käesolev lõputöö on kirjutatud teemal „Veepääste teenust osutavatele päästetöötajatele läbiviidavate koolituste ja füüsilise võimekuse hindamine“. Töö põhiosa on kirjutatud 43 leheküljel, töös on 4 lisa ja 5 joonist. Viidatud allikate nimekirja kuulub 15 nimetust. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ning võõrkeelne kokkuvõte on esitatud inglise keeles.</p> <p>Veepääste õnnetustele reageerimine on päästeteenistusele üks keeruline ülesanne ja seda põhjusel, et reageerida tuleb eri liiki veekogudel ja pinnaltpääste toimub erinevates tingimustes. Kõik veekogud, olgu selleks siis meri, järv või jõgi vajavad eduka päästetöö läbiviimiseks erinevat lähenemist, väljaõpet ja varustust. Toimunud traagiline sündmus Sindi paisul, kus uppus päästja tõstatas päevakorda hulga küsimusi ja probleeme s.h. päästeteenistujate koolituskava, väljaõppe ja füüsilise võimekuse piisavuse. Päästja surmaga lõppevate sündmuste ärahoidmiseks tekkis küsimus süsteemi sees tehtavate muudatuste vajalikkusest. Hüpootees: Päästetöökohal läbiviidav veepääste/ pinnaltpääste alane väljaõpe ja selle korraldus on ebapiisav päästeteenistujate poolt turvalise ja kvaliteetse veepääste teenuse osutamiseks. Töö autor seab kahtluse alla päästeteenistujate ujumisoskuse selleks, et teostada veekogudel tulemuslikult päästetöid.</p> <p>Käesoleva lõputöö eesmärgiks on analüüsida veepääste teenuse raames läbiviidavaid koolitusi, väljaõpet ja päästetöötajate ujumis oskust ning treening harjumusi. Eesmärkide saavutamiseks viis autor läbi intervjuu ja uuris teemakohaseid normdokumente, õppematerjale, statistikat ja kirjanduslike allikaid. Lisaks viis lõputöö autor läbi küsimustiku veepääste komandode päästeteenistujate põhjal ning 100 meetri ujumiskatsed Läänemaa päästepiikonna päästeteenistujatega. Uurimistulemuste põhjal tegi autor järelduse, et päästeteenistujate ujumisoskus ja treenitus on ebapiisav pakkumaks kvaliteetset veepääste teenust ja tagamaks päästeteenistuja enda turvalisuse. Samuti on vaja muuta veepääste väljaõppe ja koolituste korraldust, et pakkuda paremat veepääste teenust.</p>	
Võtmesõnad: väljaõpe, veepääste, tegutsemisvõimekus, ujumine, varustus	
Võõrkeelsed võtmesõnad: water rescue, training, swimming equipment,	
Säilitamise koht:	
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Margus Möldri	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Urmas Paejärv	Allkiri:

SISUKORD

MÕISTED JA LÜHENDID	5
SISSEJUHATUS	6
1. TEENUSEPÕHINE JUHTIMINE VEEPÄÄSTE TEENUS, LÄBIVIIDUD KOOLITUSTE STATISTIKA JA KOOLITUSTE HINDAMINE.....	8
1.1 Teenusepõhine juhtimine	8
1.1.1 Teenustepõhine juhtimismudel.....	8
1.1.2 Veepääste teenus.....	10
1.2 Päästeametis läbiviidud veepääste koolituste statistika 2010 – 2012.aasta	13
1.2.1 Päästeametis läbiviidud koolitused ja statistika.....	14
1.3 Koolituste ja päästeteenistujate veepääste alane hindamine.....	16
1.3.1 Ujumisoskuse hindamine teenistuses	16
1.3.2 Hindamine koolitustel	19
1.3.3 Teoreetiliste teadmiste hindamine	19
2. DOKUMENTIDE, KATSETE JA KÜSITLUSE ANALÜÜS	21
2.1 Eesti ja Soome veepääste teenuse korraldus ja õppekavade võrdlus/analüüs ..	21
2.1.1 Veepääste/pinnaltpääste vastutuse jagunemine	21
2.1.2 Veepääste võimekuse korraldus	22
2.1.3 Nõuded veepäästet osutavatele päästetöötajatele	24
2.1.4 Koolituste korraldus ja õppekavade sisu	24
2.2 Läbiviidud praktilised katsed	27
2.3 Küsitlus veepäästet osutavatele päästeteenistujatele	30
2.3.1 Hinnang veepääste õppematerjalidele ja koolituste teoreetilisele osale:..	31
2.3.2 Hinnang veepääste koolituste praktilisele osale ja kontrollharjutustele...	32
2.3.3 Hinnang päästeteenistujate ujumis oskusele ja treeningule.....	34
2.3.4 Varustuse analüüs	35
3. ETTEPANEKUD JA JÄRELDUSED	36
3.1 Ujumisvõimekust puudutavad järeldused ja ettepanekud.....	36
3.2 Väljaõpet, koolitusi ja õppematerjale puudutavad järeldused ja ettepanekud ..	37
KOKKUVÕTE	39
SUMMARY	41

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	42
JOONISTE LOETELU	43
LISA 1	44
LISA 2	47
LISA 3	52
LISA 4	55

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU

Teenus - väärtuse pakkumine sihtrühmadele, võimaldades neil saavutada lõpptulemusi ilma kaasnevaid kulusid ja riske kandmata. Teenus on alati protsesside ja tegevuste tulem ning nende väljapaistvaim osa. Teenuse osutamise eelduseks on inimeste, töövahendite ja töökorralduse koostöövõimelise kogumi olemasolu. (Ojala 2012)

Teenuse osutamine - väärtuse loomine sihtrühmale (kliendile) väikseimas kirjeldusele vastavas teenuse pakkumist võimaldavas struktuuriüksuses. (Ojala 2012)

Teenuse korraldamine - teenuse osutamise korraldamine piirkonnas, vastavalt tegevusvõimete, ressursside jms kirjeldustele; teenuse osutamiseks vajalike eelduste tagamine (ressursside planeerimine). (Ojala 2012)

Tegevusvõime - teenuse võib vajadusel jagada protsessi keerukuse või tegevusmahu alusel tegevusvõimeteks. Tegevusvõime on kokkuleppeline teenuse osa, mille osutamise eelduseks on terviklikust teenusest erinev väljaõpe või vahendid. (Ojala 2012)

Pinnaltpääste - päästetöö teostamine veekogu pealmistest kihtidest ehk veepinnalt või vahetult selle alt pinnaltpääste isikukaitsevarustusega ilma sukeldumisvarustusega. (Pinnaltpääste juhend)

Pinnaltpäästja (*lühendatud PP*) - päästeteenistuja või vabatahtlik päästja, kes on läbinud vähemalt 32 - tunnise Päästeameti peadirektori käskkirjaga kinnitatud pinnaltpääste väljaõppekursuse või omab vähemalt Päästja II kutsequalifikatsiooni ning omab õigust teostada inimeste või vara päästmist veekogu pinnalt või vahetult selle alt, kasutades selleks ettenähtud vahendeid ja kaitseriietust. (Pinnaltpääste juhend)

Pinnaltpääste isikukaitsevarustus - päästetöötajale minimaalselt vajalik varustus pinnaltpääste teostamiseks. (Pinnaltpääste juhend)

Päästetööde paat - veekogul otsingu- ja päästetöödeks kohandatud veesõiduk. (Pinnaltpääste juhend)

Päästetööde paadi juht - pinnaltpäästja, kes omab väikelaevajuhi tunnistust või on läbinud päästetööde paadijuhi kursuse. (Pinnaltpääste juhend)

SISSEJUHATUS

Aastast – aastasse on kasvanud inimeste seas populaarsus veeta oma puhkus ja vaba-aeg erinevate veekogude ääres, kus tegeletakse hobidega ja kasutatakse erinevaid veesõiduvahendeid. Sellega seoses on suurenenud oht, et aset võib leida õnnetus, kus inimesed satuvad uppumisohtu ja mis omakorda nõuab päästeteenistuse kiiret sekkumist. Soome tervishoiuameti uuringu järgi ei oska ligi pooled naaberriikide täiskasvanutest ujuda, eriti suur on probleem täiskasvanud naistega, kellest ei oska ujuda 58 %. Eestis vastavat uuringut kunagi tehtud ei ole. (Rajala, Kankanpää 2011:10)

Veepääste õnnetustele reageerimine on olnud läbi aegade päästeteenistusele üks keeruline ülesanne ja seda põhjusel, et reageerida tuleb eri liiki veekogudel ja pinnaltpääste toimub erinevates tingimustes. Kõik veekogud, olgu selleks siis meri, järv või jõgi vajavad eduka päästetöö läbiviimiseks erinevat lähenemist, väljaõpet ja varustust. Kurva näitena toon siinkohas välja 2012.aasta 13.aprillil Sindi paisul juhtunud õnnetuse, kus uppus hädasolevat kalameest päästma läinud Pärnu päästekomando päästja ja abivajanud kalamees. Toimunud traagiline sündmus tõstas päevakorda hulga küsimusi ja probleeme s.h. päästeteenistujate koolituskava, väljaõppe ja füüsilise võimekuse piisavuse. Päästja surmaga lõppevate sündmuste ärahoidmiseks tekkis küsimus süsteemi sees tehtavate muudatuste vajalikkusest.

Käesoleva lõputöö eesmärgiks on analüüsida veepääste teenuse raames läbiviidavaid koolitusi ja väljaõpet. Lisaks hinnata Päästeameti, Lääne Päästkeskuse, Läänemaa päästepiirkonna päästeteenistujate ujumisoskust katsete läbiviimise kaudu, sest sellest sõltub päästeteenistujate turvalisus ja Päästeameti poolt pakutava teenuse kvaliteet.

Tulenevalt eesmärgist püstitab autor lõputöö hüpoteesi: Päästeametis läbiviidav veepääste/pinnaltpääste alane väljaõpe ja selle korraldus on ebapiisav päästeteenistujate poolt turvalise ja kvaliteetse veepääste teenuse osutamiseks. Töö autor seab kahtluse alla päästeteenistujate ujumisoskuse selleks, et teostada veekogudel tulemuslikult päästetöid.

Hüpoteesi kinnitamiseks või ümberlukkamiseks on autor seadnud järgmised uurimis-ülesanded:

- uurida ja analüüsida Päästeameti veepääste/merepääste väljaõppe korraldust, koolituskavade sisu ning koolituste läbiviimist organisatsioonis ja võrrelda seda naaberriigi Soomega, läbi viia struktureeritud intervjuu Soome Kuopio päästekooli õppejõu Sami Soinineni'ga, uurimaks kuidas on korraldatud veepääste väljaõppe ja koolitused Soomes;
- koostada päästeteenistujatele interneti põhine ankeetküsimustik, selgitamaks välja rahulolu ja probleemid, seoses veepääste väljaõppe korralduse, õppematerjalide, koolitajate ja pinnaltpääste varustusega. Lisaks uurida päästetöötajate ujumise harjumusi ja treeninguid;
- läbi viia koos aja mõõtmisega 100 meetri ujumiskatsed pinnaltpääste varustuses Päästeameti, Lääne Päästkeskuse, Läänemaa päästepiirkonna päästeteenistujatele;
- teha ettepanekud Päästeametile muudatusteks veepäästealase väljaõppe ja koolituste korraldamiseks.

Autor tänab abi ja koostöö eest lõputöö valmimisel Soome Kuopio päästekooli õpetajat/instruktorit Sami Soinineni ja Päästeameti, Lääne Päästkeskuse, Läänemaa päästepiirkonna päästekomandosid.

1. TEENUSEPÕHINE JUHTIMINE, VEEPÄÄSTE TEENUS, LÄBIVIIDUD KOOLITUSTE STATISTIKA JA KOOLITUSTE HINDAMINE

1.1 Teenusepõhine juhtimine

Pärast tsentraliseerimist 2012.aasta alguses läks Päästeamet üle teenusepõhisele juhtimisele, kus koos põhi ja tugivaldkondadega pakutakse 54 teenust. (Ojala 2012)

1.1.1 Teenustepõhine juhtimismudel

Päästeameti teenustepõhise juhtimismudeli väljatöötamise peamiseks eesmärgiks oli päästevaldkonnas pakutava avaliku teenuse efektiivsuse tõstmine. Kuna iga organisatsiooni eduka toimimise aluseks on õigetel ja õigeaegselt tehtud otsustel ning nende lahenduste kasutamine, mille üldeesmärgiks on tagada tulemuslikumalt toimiv riik. (Ojala 2012)

Teenustepõhise juhtimismudeli igapäevatoos rakendamise oodatav tulemus Päästeametis on (Ojala 2012):

- töötajate motivatsiooni tõus tänu arusaadavatele eesmärkidele;
- selge vastutusjaotus erinevate üksuste vahel;
- olemasolevate vahendite otstarbekam kasutamine;
- kvaliteetsem päästeteenus ja elanikkonna suurem rahulolu sellega.

Päästetöö valdkonda kuulub 16 teenust. Päästetöö valdkonna põhieesmärk on tagada piirkondlike ohuteguritega ja riskidega ning võimalike tagajärgede ulatusega tasakaalus oleva päästeteenuse kättesaadavus. (Ojala 2012)

Päästetöö valdkonnas pakutavad teenused (Ojala 2012):

- Päästetöö baasteenus;
- Tulekustutustöö teenus;
- Metsatulekahju kustutustöö teenus;
- Põlevvedelike kustutustöö teenus;
- Keemiapääste teenus;
- Saasteärastuse teenus;
- Veepääste teenus;
- Varingupääste teenus;
- Nööripääste teenus;
- Loomapääste teenus;
- Kõrgustes päästetöö teenus;
- Päästetöö juhtimise teenus;
- Logistika - transpordi teenus;
- Logistika - sündmuskoha teeninduse teenus;
- Üleujutuste pumpamise teenus;
- Naftareostuskorje teenus.

Päästetöö teenuste strateegilised eesmärgid (Ojala 2012):

Tagada piirkondlike ohutegurite ja riskide hinnangute ajakohasus ning sidusus komandode asukohtade ja teenusstandarditega. Tagada päästeteenuse teenusstandardite ajakohasus. Tagada abikomandode ettevalmistuse ja varustuse standardite ajakohasus. Tagada päästeteenuste osutamiseks piisava arvu kvalifitseeritud isikkoosseisu olemasolu. Tagada päästetöid tegevate kvalifitseeritud vabatahtlike päästjate arvu suurendamine. Tagada elupäästva esmaabiteenuse kiirabikaugetes piirkondades. Tagada inimeste otsingu - ja päästetööde teostamine siseveekogudel. Tagada keemia ja kiirgusõnnetuste puhul inimeste päästmine, minimeerides varakahjusid ja õnnetusega kaasnevaid ohte. Tagada kõrgustest või sügavustes toimunud õnnetuste puhul inimeste päästmine, minimeerides varakahjusid ja õnnetusega kaasnevaid ohte. Tagada loodusõnnetuse puhul inimeste päästmine, ohu kiire lokaliseerimine ja selle kõrvaldamine, minimeerides varakahjusid. Tagada loomade abitusse seisuga sattumise korral looma või linnu päästmine. Tagada metsa-, pinnase-, ja maastikutulekahjude

puhul inimeste päästmine minimeerides looduskeskkonna- ja varakahjusid ning õnnetusega kaasnevaid ohte. Tagada reostusõnnetuse puhul ohu kiire lokaliseerimine, minimeerides keskkonnaalaseid kahjusid. Tagada transpordiõnnetuste puhul inimeste päästmine, minimeerides varakahjusid ja õnnetusega kaasnevate ohte. Tagada varinguõnnetuse puhul inimeste päästmine, ohu kiire lokaliseerimine ja selle kõrvaldamine, minimeerides varakahjusid. Tagada täiend- ja tasemekoolituse läbiviimine päästetöödele kaasatud organisatsioonide töötajatele.

1.1.2 Veepääste teenus

Veepääste teenus on üks kuueteistkümnest päästetööde valdkonda kuuluvast teenusest. Teenuse eesmärgiks on teostada päästetöid veeõnnetustel ja osutajaks on päästetööde osakond. Otsesteks kasusaajateks ja sihtrühmaks on Eesti Vabariigis viibivad isikud.

Teenuse kirjeldus

Veepääste teenus jaguneb vastavalt väljaõppele, nõuetele ja varustusele kolmeks tegevusvõimekus: Veepääste 1, Veepääste 2 ja Veepääste 3 (Ojala 2012).

Veepääste 1 – tegevusvõime eesmärgiks on päästemeeskonna valmisolek teostada ööpäevaringselt päästetöid veekogudel kuni 200 meetri kaugusel kaldalt või rannalt ja leevendada ohu realiseerumisel tekitatud kahju. Teenuse osutamisel teostatakse pinnaltpäästet veepinnalt või vahetult selle alt kuni 1 meetri sügavuselt. Pinnaltpäästet saab osutada isikukaitsevarustuse ja pinnaltpäästelauga, kui kannatanu asub kuni 200 meetri kaugusel veekogu kaldast, rannast või kandva jää (vähemalt 5 sentimeetrit) piirist. Korruga on võimalik päästa ja evakueerida veekeskkonnast kuni 3 kannatanut. Teenuse osutamisel üleujutuse korral teostatakse inimeste või väikeloomade evakueerimist kasutades isikukaitsevarustust ja pinnaltpäästelauda. Teenuse osutamisel antakse esmaabi uppuja elustamiseks. (Ojala 2012)

Iga teenuse osutamiseks peavad olema täidetud teatud nõuded ja olemas olema vahendid, et saaks teenust osutada. Veepääste taseme 1 teenuse teostamise eeldusteks on: komandopealik, päästekomando hoone ja teenuse “Päästetöö baas 2” või “Päästetöö baas 2 (LINN)” olemasolu. (Ojala 2012)

Päästevarustusest peab olema olema pinnaltpääste isikukaitsevarustus - 6 kpl, päästelaud - 1 kpl. Teenuse osutamiseks on ettenähtud isikkoosseis 20 valveteenistujaga, kellest 10 on pinnaltpäästjad, millega tagatakse ööpäevane 4-liikmeline valveteenistus: meeskonnavanem (pinnaltpäästetöö juht – 1), päästeteenistuja (pinnaltpäästja – 2). (Ojala 2012)

Päästeteenistujatele on ettenähtud koolituste miinimumnõuded, et osutada veepääste teenust (Ojala 2012):

- Päästeameti peadirektori 08.06.2009 käskkirja nr 83 „Pinnaltpääste kursuse programmi kinnitamine“ (edaspidi: Pinnaltpääste programm)
- Pinnaltpäästja peab läbima pideva treeningu, mis tagab sellise ujumisoskuse, et 100 meetrine distants läbitakse ajaga alla 2 minuti ja 30 sekundi
- 4 korda aastas veepääste harjutuse päästelauga

Veepääste 2 – tegevusvõime eesmärgiks on päästemeeskonna valmisolek teostada ööpäevaringselt päästetöid veekogudel päästepaadiga ja leevendada ohu realiseerumisel tekitatud kahju. Teenuse osutamisel teostatakse pinnaltpäästet veepinnalt või vahetult selle alt kuni 1 meetri sügavuselt. Veepinnal või jääoludes liikumiseks kasutatakse päästepaati koos erivarustusega uppumisohus oleva inimeseni jõudmiseks ning transpordiks. Korraga on võimalik päästa ja evakueerida päästepaadiga veekeskonnast kuni 3 kannatanut. (Ojala 2012)

Pinnaltpäästet osutatakse kõikidel veekogudel, kui sündmuskoha veevoolu kiirus ei ületa 2 meetrit / sekundis. Pinnaltpäästet osutatakse rannikul, kui laine kõrgus ei ületa 2 meetrit ja tuule kiirus ei ületa 6 palli (13,8 meetrit/sekundis). (Ojala 2012)

Teenuse osutamisel üleujutuse korral teostatakse inimeste või väikloomade evakueerimist kasutades päästepaati. Teenuse osutamisel antakse esmaabi uppuja elustamiseks. (Ojala 2012)

Iga teenuse osutamiseks peavad olema täidetud teatud nõuded ja olema olema vahendid, et saaks teenust osutada. Veepääste taseme 2 teenuse teostamise eeldusteks on: komandopealik, päästekomando hoone ja teenuse “Päästetöö baas 2” või “Päästetöö baas 2 (LINN)” olemasolu. (Ojala 2012)

Päästevarustusest peab olema olema pinnaltpääste isikukaitsevarustus - 6 kpl, päästelaud - 1 kpl, päästepaat 1 tk, paadihaagis 1 tk. Teenuse osutamiseks on ettenähtud isikkoosseis 20 valveteenistujaga, kellest 10 on pinnaltpäästjad, millega tagatakse ööpäevane 4 - liikmeline valveteenistus: meeskonnavanem (pinnaltpäästetöö juht – 1), päästeteenistuja (pinnaltpäästja – 2). (Ojala 2012)

Päästeteenistujatele on ettenähtud koolituste miinimumnõuded, et osutada veepääste teenust (Ojala 2012):

- Päästeameti peadirektori 08.06.2009 käskkirja nr 83 Pinnaltpääste programm;
- Pinnaltpäästja peab läbima pideva treeningu, mis tagab sellise ujumisoskuse, et 100 meetrine distantis läbitakse ajaga alla 2 minuti ja 30 sekundi;
- Päästetööde paadi juhtimise koolitus;
- 2 korda aastas veepääste harjutuse päästelauaga ja 2 korda aastas päästepaadi ja päästelauaga.

Veepääste 3 – tegevusvõime eesmärgiks on päästemeeskonna valmisolek teostada ööpäevaringselt päästetöid kiirevoolulistel veekogudel ja leevendada ohu realiseerumisel tekitatud kahju. Teenuse osutamisel teostatakse pinnaltpäästet veepinnalt või vahetult selle alt kuni 1 m sügavuselt. Korruga on võimalik päästa ja evakueerida päästepaadiga veekeskonnast kuni 3 kannatanut. (Ojala 2012)

Pinnaltpäästet osutatakse kõikidel veekogudel, kui sündmuskoha veevoolu kiirus ületab 2 meetrit / sekundis. Voolavas vees (üle 2 meetrit/sekundis) liikumiseks, kasutatakse täiendavalt isikukaitsevarustust ning nõõripääste erivarustust uppumisohus oleva inimeseni jõudmiseks ja transpordiks. Pinnaltpäästet osutatakse rannikul, kui laine kõrgus ei ületa 2 meetrit ja tuule kiirus ei ületa 6 palli (13,8 meetrit/sekundis). (Ojala 2012)

Teenuse osutamisel üleujutuse korral teostatakse inimeste või väikloomade evakueerimist kasutades päästepaati. Teenuse osutamisel antakse esmaabi uppuja elustamiseks. (Ojala 2012)

Iga teenuse osutamiseks peavad olema täidetud teatud nõuded ja olema olema vahendid, et saaks teenust osutada. Veepääste taseme 3 teenuse teostamise eeldusteks

on: komandopealik, päästekomando hoone ja teenuse “Päästetöö baas 2” või “Päästetöö baas 2 (LINN)” olemasolu. (Ojala 2012)

Päästevarustusest peab olema olema pinnaltpääste isikukaitsevarustus - 9 kpl, päästelaud - 1 kpl, päästepaat 1 tk, paadihaagis 1 tk ja nõõripäästevarustus 1 kpl. Teenuse osutamiseks on ettenähtud isikkoosseis 25 valveteenistujaga, kellest 15 on pinnaltpäästjad, millega tagatakse ööpäevane 5 - liikmeline valveteenistus: meeskonnavanem (pinnaltpäästetöö juht – 1), päästeteenistuja (pinnaltpäästja – 2), päästeteenistuja (julgestaja – 1). (Ojala 2012)

Päästeteenistujatele on ettenähtud koolituste miinimumnõuded, et osutada veepääste teenust (Ojala 2012):

- Päästeameti peadirektori 08.06.2009.a. käskkirja nr 83 Pinnaltpääste programm;
- Kiirevoolulises vees veepääste täienduskoolituse;
- Pinnaltpäästja peab läbima pideva treeningu, mis tagab sellise ujumisoskuse, et 100 meetrine distants läbitakse ajaga alla 2 minuti ja 30 sekundi;
- Päästetööde paadi juhtimise koolitus;
- 2 korda aastas veepääste harjutuse koos pinnaltpääste lauaga ja 2 korda aastas päästepaadi ja pinnaltpääste lauaga.

1.2 Päästeametis läbiviidud veepääste koolituste statistika 2010 – 2012.aasta

Päästeametis läbiviidavad veepääste koolitused jagunevad asutuse sisesteks ja välisteks koolitusteks. Organisatsiooni sisesed koolitused viiakse läbi oma töötajate poolt, kes on saanud vastava väljaõppe ja omavad vastava valdkonna instruktori paberit. Päästeametis läbiviidav pinnaltpääste kursuse programm on kinnitatud peadirektori 08.06.2009 käskkirjaga nr 83 Pinnaltpääste programm. Spetsiifilistema koolituste läbiviimine nagu näiteks väikelaevajuhi koolitus tellitakse/ostetakse sisse väliskoolitajatelt.

Antud lõputöö osas toob autor välja viimase kolme aasta (2010 - 2012) läbiviidud koolituste statistika (LISA 1). Päästeametis läbiviidavate koolituste analüüsi ja koolituskavade võrdluse Politsei – ja Piirivalveameti ning naaberriigi Soomega viib autor läbi lõputöö empiirilises osas.

1.2.1 Päästeameti läbiviidud koolitused ja statistika

Päästeameti hakati aktiivselt veepääste/pinnaltpääste koolitusi läbi viima alates 2006 aastast, kui loodi tsentraalsed päästekeskused. Varasemalt organisatsiooni siseselt kindlat koolituskava ei olnud ja koolitusi korraldati vastavalt võimalustele. Puudusid vastavad eestikeelsed õppematerjalid ning koolitusi viidi läbi soomekeelsete õppematerjalidega, paljudel juhtudel olid abiks Soome päästetöötajad. Organiseeritud pinnaltpääste koolitus toimus vaid Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästekoolis (edaspidi: Päästekool). Alates 2006 aastast hakati Päästeameti tellimusel Päästekoolis koolitama pinnaltpääste instruktoreid, kes siis hiljem hakkasid organisatsiooni siseselt koolitama päästetöötajaid. Antud variant oli kõige otstarbekam ja mõistlikum ning nõudis vähem rahalist ressursi.

Antud lõputöös toob autor välja viimase kolme aasta koolituste statistika, kuna varasem täpsem ja adekvaatsem info puudub, sest iga keskus pidas ise statistikat ja paljud isikud, kes seda tegid on töölt lahkunud. Nüüd peab ühtset SAP andmebaasi läbiviidud koolituste osas Päästeameti koolitustalitus, millest on pärit ka antud lõputöös käsitletav statistika.

Viimase kolme aasta jooksul on Päästeametis läbiviidud üle 50 koolituse/kursuse ja nendel on osalenud 1674 päästetöötajat. Nende koolituste hulka kuuluvad: pinnaltpääste algväljaõppe kursus, päästepaatide ekspluatatsiooni koolitus, töölaeva instruktori koolitus, väikelaevajuhi koolitus, pinnaltpääste voolavast veest, pinnaltpääste praktilised harjutused ja pinnaltpääste paadijuhi koolitus. Enim on koolitusi läbi viidud Lõuna ja Ida Päästekeskuses ning kõige vähem Põhja Päästekeskuses – viimase kolme aasta jooksul on toimunud ainult 7 koolitust.

Pinnaltpääste algväljaõppe kursus

Vastavalt veepääste teenuse kaardist tulenevatest nõuetest peavad vastava taseme (veepääste 1, veepääste 2, veepääste 3) teenust osutavad päästeteenistujad läbima miinimum nõuded ja koolitused. Olenemata, millist veepääste taset osutatakse, peavad kõik pinnaltpäästjad olema läbinud 32 - tunnise pinnaltpääste kursuse, mis on kinnitatud Päästeameti peadirektori käskkirjaga nr 83.

Antud koolitusi on toimunud 30 korral ja selles on osalenud 289 päästeteenistujat. Kõik päästekeskused on läbi viinud erineval arvul 32 tunniseid pinnaltpääste kursuseid.

Kõige väiksemal määral on toimunud seda koolitust Põhja päästekeskuses, mis on tingitud asjaolust, et tööl on päästeteenistujad, kes on läbinud koolituse Päästekoolis „Päästja II“ kutsega.

Töö käigus leidis lõputöö autor SAP andmebaasist, et Lõuna Päästekeskus on korraldanud 2009. aastal erinevalt Päästeameti peadirektori käskkirjaga kinnitatud 32 tunnise kursuse asemel kolm 40 - tunnist pinnaltpääste kursust. Tekkis küsimus, miks on seda tehtud suurema tundide arvuga, kui näeb seda ette Päästeameti peadirektori käskkiri. Lisaks tekitas küsimusi Põhja päästekeskuses läbiviidud kaks pinnaltpääste kursust, kus osales kokku kahe kursuse peale ainult 5 (viis) päästeteenistujat.

Päästetööde paadi juhtimise koolitus / Väikelaevajuhi koolitus

Veepääste teenuse taseme 2 ja 3 päästeteenistujad peavad olema läbinud päästetööde paadi juhtimise koolituse selleks, et osutada ööpäevaringselt päästetöid veekogudelt päästepaadiga. Vastava sisuga koolituskava eraldi kinnitatud ei ole ja antud koolitust on läbiviinud ainult Lõuna päästekeskus 2012. aastal 2 korda, kus osales 20 isikut ja koolitus kestis 4 tundi.

Antud kursuse valdkonnas on läbiviidud aga väikelaevajuhi koolitusi ja enamasti nendele päästeteenistujatele, kes töötavad päästekomandos, kus asuvad päästetööpaat või katamaraani tüüpi töölaev. Väikelaevajuhi koolitusi on läbiviidud viimase kolme aasta jooksul kuus korda ja osalenud on nendel 83 päästeteenistujat. Väikelaevajuhi koolitusi tellitakse/ostetakse sisse väliskoolitajatelt, kes omavad vastavat pädevust ja on Veeteede Ameti poolt tunnustatud isik. Koolituse sisu ja selle nõuded on sätestatud Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määrusega nr 225 “Väikelaeva juhi teadmiste ja oskuste ning väikelaevajuhtide väljaõppe nõuded ja väikelaevajuhi tunnistuse vorm“ (edaspidi: Väikelaevajuhi nõuded ja tunnistuse vorm). Väikelaevajuhi kursus (sõidupiirkond - meri ja siseveed) on reeglina 80 akadeemilise tunni pikkune koolitusprogramm, mille käigus omandatakse kõik väikelaevade juhtimiseks nõutavad ja vajalikud teadmised. Täpset koolituse kestvust akadeemiliste tundidega pole ära määratletud, mis jätab koolitajatele võimaluse ise koolituse kestvust määrata, sellest sõltub ka kursuse hind. Seda näitab ka päästeteenistujatele läbiviidud koolituste kestvuse erinevus, aastatel 2010 – 2012 on läbi viidud 61, 56, 80, 64 akadeemilise tunni pikkuseid koolitusi. Vaadates koolituse kestvuse erinevust, siis on näiteks 80 tunnise ja 56 tunnise vahel

lausa 24 tundi. Siinkohal tekib küsimus kas väiksemas mahus koolituse läbinud päästeteenistujad on piisavalt pädevad, et juhtida ohutult päästetööde paati.

Kiirevoolulises vees veepääste täienduskoolitus

Veepääste teenuse taset 3 osutavad päästeteenistujad kõikidel veekogudel, kui sündmuskoha veevoolu kiirus ületab 2 meetrit/sekundis. Veepääste 3 teenuse osutamiseks peavad pinnaltpäästjad läbima Päästeameti peadirektori käskkirjaga kinnitatud 16 - tunnise pinnaltpääste täiendkursuse. Vastava täiendkursuse õppekava ja tundide mahuga ei ole ühtegi kursust organisatsiooni siseselt läbi viidud. Lõuna Päästkeskus on läbi viinud 11 pinnaltpääste täiendkoolitust, milles osales 130 isikut, kuid antud koolituse kestvuseks oli ainult 8 akadeemilist tundi. Statistika põhjal võib sellest järeldada, et Päästeametis ei ole mitte ühtegi veepääste teenuse taseme 3 võimekusega päästekomandot, kuigi kiirevoolulisi jõgesid Eestis on.

1.3 Koolituste ja päästeteenistujate veepääste alane hindamine

Päästeteenistujate füüsilise võimekuse ja ujumisoskuse hindamine jaguneb hindamisteks teenistuses ja hindamisteks läbiviidavatel koolitustel.

1.3.1 Ujumisoskuse hindamine teenistuses

Päästeteenistujate ujumisoskuse hindamine viiakse läbi ujula basseinis esmakordsel teenistusse või tööle võtmisel. Ujumisele ei ole seatud ajalisi normatiive, läbida tuleb 200 m rinnuli vabalt valitud ujumisstiilis. Edaspidi päästjate ujumisoskust enam ei kontrollita. Päästeteenistujate kutsesobivuse nõuded, sealhulgas füüsilise ettevalmistuse, hariduse- ja tervisenõuded (edaspidi Kutsesobivuse nõuded).

Tööl olles kontrollitakse veepäästet osutavate päästeteenistujate füüsilist võimekust ja ujumisoskust läbi meeskondlike kontrollharjutuste, mille on kinnitatud Päästeameti peadirektori 17.08.2010 käskkirja nr 146 „Kontrollharjutuste ja nende ajaliste normatiivide kinnitamine“ (edaspidi: Kontrollharjutuste kinnitamine).

Veepääste alaseid normharjutused jagunevad neljaks (Kontrollharjutuste kinnitamine):

1. Kahe pinnaltpäästja riitumine pinnaltpääste isikukaitsevarustusse – mille läbiviimiseks on vajalikud vahendid: vaheriided, kuivülikond, kuivülikonna kapuuts, päästevest, kuivülikonna kindad, nuga, lestad, mask ja snorkel. Riitumise alustamisel on pinnaltpäästjad vaheriides ning jalanõudes. Riitumine toimub paaristööna ning üksteist abistades, kasutades selleks puhast pinda (alusriiet, tekki). Eelnevalt ei tohi omavahel ühenduses olla isikukaitsevarustuse komponendid (v.a mask ja snorkel). Harjutust alustatakse läbiviija käskluse peale ``TEGUTSEGE``, aeg fikseeritakse kui pinnaltpäästjatel on seljas kogu pinnaltpäästja isikukaitsevarustus ja ta on tõstnud märguandeks käe. Kogu varustus peab olema korralikult seljas ja kinni. Hindamise normatiivid on täidetud, kui harjutuse tulemus jääb alla 5 minuti ja hindamiskriteeriumid on täidetud.
2. Inimese päästmine ujudes - mille läbiviimiseks on vajalikud vahendid: 2 komplekti pinnaltpäästja isikukaitsevarustust, vöö või rakmed, karabiin ja ujuv turvanöör. Harjutus viiakse läbi siseveekogul või rannikul, kus laine kõrgus ei ületa 0,2 meetrit. Üks 70 – 80 kg raskune kannatanu viiakse veepiirist 100 meetri kaugusele ja asukoht märgistatakse eelnevalt poiga. Lähtejoon on 2 meetri kaugusel veepiirist ja kogu varustus asub selle taga. Pinnaltpäästjad on eelnevalt riitunud pinnaltpääste isikukaitsevarustusse ja nende külge on kinnitatud turvanöör. Harjutust alustatakse läbiviija käskluse peale ``TEGUTSEGE``, aeg fikseeritakse, kui kannatanu on transporditud kaldale veepiirist 2 meetri kaugusele lähtejoone taha. Hindamise normatiivid on täidetud, kui harjutuse tulemus jääb 1+2 isikkoosseisuga alla 4 minutit ja 30 sekundit ning 1+3 isikkoosseisuga alla 4 minutit ja 15 sekundit.
3. Inimese päästmine veest pinnaltpäästelauaga - mille läbiviimiseks on vajalikud vahendid: 2 komplekti pinnaltpäästja isikukaitsevarustust, pinnaltpäästelaud koos lisavarustusega, karabiin ja turvanöör. Harjutus viiakse läbi siseveekogul või rannikul, kus laine kõrgus ei ületa 0,2 meetrit. Üks 70 – 80 kg raskune kannatanu viiakse veepiirist 100 meetri kaugusele ja asukoht märgistatakse eelnevalt poiga. Lähtejoon on 2 meetri kaugusel veepiirist ja kogu varustus asub selle taga. Pinnaltpäästjad on eelnevalt riitunud pinnaltpääste isikukaitsevarustusse ja sooritavad harjutust vähemalt kaks pinnaltpäästjat.

Harjutust sooritatakse kasutades pinnaltpäästelauda, millele on kinnitatud turvanöör. Harjutust alustatakse läbiviija käskluse peale ``TEGUTSEGE`` , aeg fikseeritakse kui kannatanu on transporditud kaldale veepiirist 2 meetri kaugusele lähtejoone taha. Hindamise normatiivid on täidetud, kui harjutuse tulemus jääb 1+2 isikkoosseisuga alla 6 minuti ja 30 sekundi, 1+3 isikkoosseisuga alla 5 minut ja 1+4 isikkoosseisuga alla 4 minuti ja 30 sekundi.

4. Inimese päästmine veest päästetöö paadiga - mille läbiviimiseks on vajalikud vahendid: 2 komplekti pinnaltpäästja isikukaitsevarustust ja päästetöö paat paadihaagisel koos lisavarustusega. Harjutust viiakse läbi kohas, kus haagise käsitsi veeretamiseks ei oleks oluliselt raskendavaid tingimusi (kuiv liiv, vajuv pinnas, suurte kividega kallas jms). Tingimused haagise käsitsi veeretamiseks peavad sarnanema kõva kattega teele (kruusakate, tugev muldkate, asfalt või betoon).

Veepiirist poole meetri sügavus peab olema võimalik saavutada 5 meetri jooksul ehk põhja kaldenurk on vähemalt 5 kraadi, kus saab juba mootori jõul liikuda. Põhiauto koos paadihaagisel oleva päästetöö paadiga on paigutatud 30 m kaugusele veepiirist (mõõdetakse haagise teljest) ja päästetöö paat on transpordiasendis.

Pinnaltpäästjad on eelnevalt riietunud pinnaltpääste isikukaitsevarustusse ja sooritavad harjutust kaks pinnaltpäästjat. Üks 70 – 80 kg raskune kannatanu viiakse veepiirist 100 meetri kaugusele ja asukoht märgistatakse eelnevalt poiga.

Meeskonna lähtejoon on auto tagumise telje joonel ja harjutuse läbiviija käskluse peale „TEGUTSEGE“ alustatakse harjutust ja aja võtmist. Aeg fikseeritakse kui “kannatanu” on transporditud kaldale, veepiirist 2 m kaugusel asuva joone taha. Hindamise normatiivid on täidetud, kui harjutuse tulemus jääb 1+2 isikkoosseisuga alla 4 minuti, 1+3 isikkoosseisuga alla 3 minut ja 30 sekundi ning 1+4 isikkoosseisuga alla 3 minuti ja 15 sekundi.

1.3.2 Hindamine koolitustel

Pinnaltpääste koolitustel on ettenähtud vastavalt koolitusprogrammile praktiline eksam situatsioonülesannete näol ainult 32 - tunnilisel pinnaltpääste põhikursusel. Ette on nähtud eksam kestvusega 6 akadeemilist tundi, kuid ei ole ära määratletud, mida peab see sisaldama. Seega jääb koolitajale valiku võimalus, mida ja millisel määral ta kontrollib.

Pinnaltpääste 16 - tunnilisel täiendkoolitusel ei ole vastavalt kursusekavale ja käskkirjale praktilist eksamit ette nähtud. Järelikult puudub võimalus kontrollida koolitusel osalenute omandatud teadmisi ja jääb selgusetuks nende oskused. (Pinnaltpääste programm).

Lisaks toimub praktiline eksam väikelaevajuhi kursusel. Praktikaeksam sooritatakse osaliselt või täielikult väikelaeval või sertifitseeritud ja Veeteede Ameti poolt heakskiidetud simulaatoril. Praktikaeksami sooritamise väikelaeval või simulaatoril otsustab käskkirjas Väikelaevajuhi nõuded ja tunnistuse vorm §-s 12 sätestatud komisjon. Väikelaevajuhi teooria - ja praktikaeksami vastuvõtmiseks moodustab kursusi korraldav isik eksamikomisjoni, kooskõlastades selle koosseisu Veeteede Ametiga. Eksamikomisjon peab koosnema komisjoni esimehest ja vähemalt kahest liikmest. Eksamikomisjoni koosseisu kuuluv isik peab omama väikelaevajuhi tunnistust, laevajuhi meresõidudiplomit või kutsetunnistust või siseveelaeva laevajuhi diplomit. Korduseksameid teooria ja praktika osas võib sooritada mitte varem, kui ühe kuu möödumisel ebaõnnestunult sooritatud eksamist. (Väikelaevajuhi nõuded ja tunnistuse vorm).

1.3.3 Teoreetiliste teadmiste hindamine

Päästeteenistujate teoreetiliste veepääste teadmiste hindamine toimub igal aastal internetikeskkonnas WebTrainer. Testi peavad tegema päästeteenistujad, kes töötavad veepääste erivõimekusega komandodes. Enne eksami testi on töötajatel võimalik harjutada samas keskkonnas harjutustest. Veepääste erivõimekuse harjutustestid ei sisalda kõiki eksami testi küsimusi, seega on oluline õppida ka õppematerjalidest, mitte ainult testide alusel. Harjutus ja eksami testid koosnevad kümnest valikvastustega küsimustest. Testi lahendamiseks on aega 15 minutit ja läbimiseks on vajalik 80%

õigeid vastuseid. Vaatamata harjutamise võimalusele on igal aastal töötajaid, kes ei soorita eksamit esimese korraga ja saavad selleks teise võimalused. (WebTrainer...10.02.2013)

Vastavalt Päästeameti peadirektori käskkirjale nr 83 Pinnaltpääste programm toimub nii 32 - tunnise pinnaltpääste põhikursuse ja 16 - tunnise täiendkursuse lõpus kirjalik eksam. Eksam koosneb pinnaltpäästealastest teooriaküsimustest ja situatsioon ülesannete lahendamisest. Positiivse tulemuse saamiseks peavad olema 80 % vastustest õigeid. Lõputöö autorile teada olevalt ei ole siiani keegi eksamilt läbi kukkunud. Samuti toimub teoreetiline eksam väikelaeva juhi kursustel, kus kontrollitakse teoreetilisi teadmisi ja kaardi tundmist/lugemist.

2. DOKUMENTIDE, KATSETE JA KÜSITLUSE ANALÜÜS

2.1 Eesti ja Soome veepääste teenuse korraldus ja õppekavade võrdlus/analüüs

Õppekavade võrdluse ja analüüsi tegemiseks viis lõputöö autor läbi struktureeritud intervjuu Soome Kuopio päästekooli õppejõu Sami Soinineni'ga (edaspidi - LISA 2 intervjuu) ja võrdles Soome õppekavasid, õppematerjale Eesti omadega.

2.1.1 Veepääste/pinnaltpääste vastutuse jagunemine

Eestis on veepääste ja merepäästega seotud kaks ametkonda: Päästeamet ja PPA. Lisaks on abiks veepääste ja merepääste osutamisel vabatahtlikud päästerühmad ja seltsid, kes teevad seda vastavalt väljaõppele ja nõuetele.

Päästeamet vastutab veepääste korralduse eest siseveekogudel (järved, jõed) ja PPA merepääste korralduse eest. Mõlema ametkonna koostöös lahendatakse merepääste sündmusi rannikuvees vastavalt sõlmitud koostöö kokkuleppele. Lähtudes Sisekaitseakadeemia 2012. aastal koostatud Germa Kalpuse lõputööst „Päästjate väljaõppe, juhtimise ja varustuse vastavuse analüüs merepäästeoperatsioonide läbiviimisel“, ei ole sündmuste lahendamine koostöös sujuv ja selle korraldus vajab ülevaatomist (sh koolitused ja õppematerjalid). Lisaks on abiks veepääste ja merepääste osutamisel vabatahtlikud päästerühmad ja seltsid, kes teevad seda vastavalt väljaõppele ja nõuetele. (Päästeseadus, 05.05.2010; Politsei- ja piirivalveseadus, 06.05.2009)

Sarnaselt Eestile on lahendatud ka vee/merepääste korraldus Soomes. Siseveekogudel vastutab nn. ``Tuhande järve maal`` Soome päästeteenistus, kelle vastutusalasse jääb ligikaudu 190 000 järve. (Soome...12.02.2013)

Soome merepäästeseadus sätestab, et merepäästega Soomes on seotud väga paljud ametkonnad, kes vastavalt oma võimale ja oskustele selles osalevad. Juhtivaks ja vastutavaks ametkonnaks on Piirivalve, kellele teised ametkonnad on abiks oma varustuse ja töötajatega. (Meripelastuslaki)

2.1.2 Veepääste võimekuse korraldus

Eestis osutab Päästeamet veepääste teenuse raames kolme eriliiki päästevõimekust: inimese päästmine ujudes kasutades selleks pinnaltpääste isikukaitse varustust, inimese päästmist pinnaltpäästelauaga, inimese päästmist paadiga ja inimese päästmist kiirevoolulistest jõgedest. (Ojala 2012)

Erinevalt Soome päästeteenistusele Eestis Päästeamet sukeldumisteenust ja valmisolekut ei osuta. Kuna teenuse vajadus ei ole suur ja ülalpidamine oleks liiga kulukas, siis ostetakse vajadusel teenust sisse vastava alaga tegelevatelt isikutelt.

Soomes jaguneb päästeteenistuse poolt osutatav veepääste võimekus kolmeks (LISA 2 intervjuu; Partanen, Vainio 2007):

- I tase – kohene vee alla sukeldumisvõimekus, mida osutavad pealmiselt riiklikud päästekomandod ja järgitakse põhimõtet, et igas piirkonnas oleks võimekus tagatud. Sündmusele reageeritakse koheselt pärast hädaabiteadete saamist spetsiaalse tehnika ja varustusega. Veealust sukeldumist osutab nelja liikmeline päästemeeskond: meeskonnavanem – juht; kaks I – taseme sukeldujat ja üks turvaja, kes vastutab ohutusnõuetest kinnipidamise ja sukeldujate turvalisuse eest;
- II tase – muu vee alla sukeldumisvõimekus, mida osutavad samuti päästekomandod, kes ei pea reageerima koheselt ja väljasõiduaeg ei ole määratletud. Veealust sukeldumist osutab neljaliikmeline päästemeeskond: meeskonnavanem – juht; kaks II – taseme sukeldujat ja üks turvaja, kes vastutab ohutusnõuetest kinnipidamise ja sukeldujate turvalisuse eest;
- III tase – pinnaltpäästevõimekus, mis omakorda jaguneb kolmeks tasemeks:
 - 1) Kohene pinnaltpääste (kaldalt päästmine) võimekus, ilma pinnaltpääste kaitsevarustusega. Peab olema tagatud miinimumnõudena kõigis päästekomandodes ja sündmusele reageeritakse koheselt pärast hädaabiteate saamist. Päästmist teostatakse kaldalt ja selle lähedalt kasutades abivahendeid: päästerõngas, päästevestid, viskeliin, teleskoopritv jne. Võrdluseks Eestiga oleks tegemist baasvõimekust pakkuva komandoga, kes saadetakse sündmusele lähima komando printsiiбил.

- 2) Muu valmisolek, sealhulgas pinnaltpääste kaitsevarustuse kasutamine. Sündmusele ei reageerita koheselt ja osa päästekomando isikkoosseisust tuleb kodust.
- 3) Kohene pinnaltpäästevõimekus, kasutades selleks pinnaltpääste kaitsevarustust ja muid päästevahendeid. Sündmusele reageeritakse koheselt pärast hädaabi teate saamist, riietudes väljasõidu ajal pinnaltpäästeülikonda. Võrdluseks Eestiga on tegemist veepääste teenust osutavate komandodega, kes reageerivad sündmusel koheselt ja kasutavad päästmiseks pinnaltpääste varustust.

Soomes kuulub pinnaltpäästmist osutavasse meeskonda vähemalt kaks päästjat, kellest üks võib olla turvaja/abistaja. Abistaja ülesandeks on aidata ja kergendada pinnaltpäästja tööd ning tagada tema ohutus. Turvaja peab kasutama enda ohutuse tagamiseks minimaalselt päästevesti. Sarnaselt Soomele on lahendatud ka veepääste õnnetustele reageerivate päästjate arv Eestis. Kaldalt ja jäält (kindla jääkatte korral) võib päästetöid teostada päästetöö baasteenuse võimekusega vähemalt kaheliikmeline päästemeeskond või vähemalt kaheliikmeline vabatahtliku päästekomando meeskond, mille isikkoosseisul on õigus teostada päästetöid. Pinnaltpäästet võib teostada vähemalt kolmeliikmeline päästemeeskond või vabatahtliku päästekomando meeskond, mille koosseisu vähemalt kaks liiget vastavad pinnaltpääste juhendi punkti 3.2 nõuetele ja millel on olemas vähemalt kaks komplekti pinnaltpääste isikukaitsevarustust ja turvanöör. Pinnaltpäästet kiirevoolulises vees võib teostada vähemalt neljaliikmeline päästemeeskond, mille isikkoosseisu vähemalt kaks liiget vastavad pinnaltpääste juhendi punktis 3.3 toodud nõuetele. Kaldal olevad päästjad/julgestajad peavad samuti kandma päästevesti. (Partanen, Vainio 2007)

Soomes on väga hästi välja arenenud vabatahtlike päästjate võrgustik, kes on abiks kutselistele päästekomandodele arvestades oma oskusi ja võimalusi. Vabatahtlikud osalevad nii pinnaltpääste sündmustel, kui sukeldumist nõudvatel sündmustel. Ainus erinevus kutseliste päästekomandodega on see, et nende reageerimisaeg on pikem ja nad osalevad reeglina nendel sündmustel, kuhu ei vajata kiiret kohalejõudmist. Siinkohal võib välja tuua hea näitena Soome sukeldujateliidu kuhu kuulub üle 12 000 sukelduja, kes kõik on vajadusel sündmusele tulemas. Kahjuks ei ole veel Eestis vabatahtlik veepääste võrgustik nii hästi välja arenenud kui Soomes.

2.1.3 Nõuded veepäästet osutavatele päästetöötajatele

Eesti Päästeameti Päästeteenistujate ujumisoskuse hindamine viiakse läbi ujula basseinis nende esmakordsel teenistusse või tööle võtmisel. Ujumisele ei ole seatud ajalisi normatiive, läbida tuleb 200 m rinnuli vabalt valitud ujumisstiilis. Edaspidi päästjate ujumisoskust enam ei kontrollita. Kuigi veepääste teenusest tulevast nõudest peavad pinnaltpäästjad läbima sellise treeningu, et tagatud oleks ujumine alla 2 minuti ja 30 sekundi, aga seda organisatsioonis ei kontrollita. Eelpool nimetatud nõude rakendamiseks ja kontrollimiseks peaks töökoht võimaldama oma töötajatel tasuta ujumise ujulas. Seega pääsevad pinnaltpääste põhikursusele kõik päästeteenistujad sõltumata nende ujumisoskusest ja võimekusest, mis aga seab kahtluse alla pakutava teenuse kvaliteedi ja päästjate enda ohutuse. (Kutsesobivuse nõuded)

Soomes on kohustatud päästetöötajad enne pinnaltpääste põhikursusele pääsemist läbima ujulas ujumistesti, sama nõue kehtib ka vabatahtlikele. Ujumistesti positiivseks sooritamiseks tuleb ujuda 400 meetrit ajaga alla 12 minuti või 200 meetrit ajaga alla 5 minuti. Sellega on tagatud päästetöötajate ujumisoskuse ühtlane tase ja nende endi ohutus. Eriti karmid nõuded on seatud sukeldumist osutavatele päästeteenistujatele, kes peavad sooritama jooksu, ujumise ja füüsilise võimekuse katsed. Soomes võimaldatakse päästetöötajatele ujumisoskuse taseme hoidmiseks tasuta ujumine vähemalt kord nädalas tööandja poolt. Samuti pakuvad kohalikud omavalitsused oma piirkonnas paiknevatele komandodele tasuta või hinnasoodustusega sportimis/ujumis võimalusi. Suuremates komandodes on sootuks enda treeningkeskus ja ujula. Pärast pinnaltpääste kursuse lõpetamist ja hiljem tööl olles peavad Soomes päästja läbima kaks veepäästealast harjutust, millest üks peab olema korraldatud talvel jäistes oludes ja teine muul perioodil. (LISA 2 intervjuu)

2.1.4 Koolituste korraldus ja õppekavade sisu

Eestis viiakse veepäästealaseid koolitusi läbi Päästekoolis tuletõrjuja/ päästja ja päästespetsialisti kursusel. Lisaks koolitatakse päästekoolis pinnaltpääste instruktoreid, kes läbivad 40 tunnise õppekava ja hakkavad pärast kursuse edukat sooritamist läbi viima Päästeameti siseselt pinnaltpääste kursuseid.

Päästekoolis viivad ühtsetel alustel pinnaltpääste kursusi läbi kogenud õppejõud, mille kaudu tagatakse kooli- ja kursuselõpetajate ühtlane tase. Veepääste koolituste läbiviimist päästekoolis lihtsustab kaasaegne ja olemasolev varustus. Päästeameti siseselt läbiviidavate veepääste koolituste tase ei ole nii ühtlane, kui koolis, kuna koolitajaid on palju ja teadmised ning kogemused erinevad. Lisaks puuduvad spetsiaalselt koolituste tarbeks olev varustus ja tehnika. Koolituste läbiviimise ajaks võetakse kogu vajaminev tehnika ja varustus (pinnaltpääste ülikonnad, päästelaud jne.) päästekomandodest, mis nõrgendab ja võtab ära veepääste sündmustele reageerimise võimekuse.

Erinevalt Eestile viiakse Soomes kõik kutselistele päästjatele mõeldud veepääste koolitused läbi Kuopio Päästekoolis, et tagada ühtlane tase ja paremad koolitamise võimalused. Soomes korraldatakse päästekoolis pinnaltpäästekursusi ja sukeldumiskursusi. Vabatahtlikele korraldab veepäästekursusi SPEK (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö).

Eestis Päästeametis viiakse läbi põhiliselt kahte tüüpi koolitust: pinnaltpääste põhikursus ja pinnaltpääste täiendkursus. Pinnaltpääste põhikursuse õppekava koosneb 11 teoreetilisest ja 21 praktilisest tunnist, kokku 32 tunnist. Kursusel osalejate arv on soovituslikult 12 päästeteenistujat. Kursuse eesmärgiks on nende päästeteenistujate erialane ettevalmistamine, kes teostavad päästetöid veekogudel. Kursus loetakse positiivselt läbituks, kui päästeteenistuja osaleb õppetundides vähemalt 90% tundidest, sooritab teoreetilise eksami vähemalt 80% õigete vastustega ja sooritab eksami praktilise osa.

Põhikursus koosneb neljas päevast (Pinnaltpääste programm Lisa 1):

I – päev Teooria: sissejuhatus – kursuse tutvustamine, kursuse eesmärk, ajalugu, ohutustehnika; pinnaltpääste alused – seadusandlus, ohutusjuhend; varustus – päästevarustus ja vahendid, päästetööde taktika, kannatanu abistamine; esmaabi.

II – päev: Harjutused basseinis: riietumine, turvaline vette minek, ujumine, põhivarustusega ujumine, täisvarustusega ujumine, päästelaua käsitlemine, käemärkide kasutamine, kannatanu transportimine ja tõstmine veest, “ jääle ronimine” ja situatsioon harjutused.

III – päev: Avavee harjutused: kannatanu asukohta märgistamine, jääs liikumine, harjutused päästelauga, kannatanu transportimine ja tõstmine veest, kannatanule lähenemine päästelauga, esmaabi hüpotermia korral, situatsiooniharjutused ja meeskonna koostöö.

IV – päev: Eksam ja situatsiooniharjutused.

Pinnaltpääste täiendkursuse õppekava päästeteenistujatele koosneb 9 teoreetilisest ja 7 praktilisest tunnist ja on kinnitatud Päästeameti Peadirektori 08.06.09 käskkirjaga nr 83 Pinnaltpääste programm Lisa 2. Kursuse maht on 16 tundi ja osalejate arv 12 päästeteenistujat. Kursuse eesmärk on nende päästeteenistujate erialane ettevalmistamine, kes töötavad päästekomandodes, mille ülesanne on teostada päästetöid päästepaadiga ja/või kiirevoolulises vees. Kursuse lõpetamise tingimused on täidetud, kui päästeteenistuja sooritab positiivselt arvestuse ja osaleb õppetundides vähemalt 90% ulatuses. Kursuse lõpetamist kinnitab tunnistus, mis annab õiguse teostada päästetöid veekogudel päästepaadiga ja/või kiirevoolulises jões.

Täiendkursus koosneb kahest päevast (Pinnaltpääste programm Lisa 2):

I – päev: Sissejuhatus: kursuse tutvustamine, õppeprotsessi läbiviimine, kursuse eesmärk, ohutustehnika, motivatsioon; Jõgede iseloomustus: jõe veevoolude kirjeldus, ohud; Varustus: isiklik varustus, meeskonna varustus; Päästmise meetodid: päästmine kaldalt, päästmine ujuv vahendiga, päästmine paadiga seisvas vees, päästmine voolavas vees

II – päev: Avaveeharjutused: päästmine kaldalt, päästmine ujuv vahendiga, päästmine paadiga seisvast veest ja päästmine voolavast veest; Arvestus: teoreetiline test.

Sarnaselt Eestile viiakse ka Soome päästeteenistuses põhiliselt läbi kahte tüüpi koolitust: pinnaltpääste põhikursusi ja sukeldumise kursuseid. Soomes läbiviidava pinnaltpääste põhikursuse suurim erinevus Eesti Päästeameti omaga on kursuse maht ja kestvus. Kui Eestis kestab kursus 32 tundi, siis Soomes 23 tundi, mis on 9 tundi vähem. Kõik muu nagu õppematerjalid, kursuse sisu ja korraldus on oma ülesehituse poolest sarnane. Kursuse eesmärgiks on anda pinnaltpäästjatele piisavad oskused, et ohutult ja edukalt osaleda veepääste õnnetustel. Pinnaltpääste kursus annab põhioskused, et teostada pinnaltpäästet veepinnalt ja vahetult selle alt ilma sukeldumise varustuseta, inimete ja vara päästeks. Kursusele pääsemise eelduseks on hea tervis (tervisetõend), ujumiskatse sooritamise ja eelnevalt tuletõrjuja/päästja kursuse läbimine. Soovituslik kursusel osalejate arv on 12 päästeteenistujat. (LISA 2 intervjuu)

Soomes kestab pinnaltpääste põhikursus neli päeva (LISA 2 intervjuu):

I – päev: Ujumistest

II – päev: Teooria

III – päev: Harjutused basseinis

IV – päev: Avaveeharjutused / Eksam: praktiline ja teooria

Erinevalt Eestiga Soomes pinnaltpääste täiendkursusi läbi ei viida, päästjaid ei koolitata jõelt päästmiseks ja päästetöödepaadiga päästmiseks. Teatud teoreetilisi teadmisi räägitakse sukeldumise kursustel, kuid praktilisi harjutusi ei toimu. Samuti ei koolitata Soome päästjaid juhtima väikelaeva või paati, sest Soome seadused seda ei nõua. (LISA 2 intervjuu)

2.2 Läbiviidud praktilised katsed

Selleks, et hinnata veepäästeteenust osutavate päästeteenistujate füüsilist võimekust ja valmisolekut veepääste /pinnaltpääste sündmusteks viis töö autor lõputöös püstitatud uurimisküsimuste ja eesmärkide täitmiseks läbi katsed.

Katsed viidi läbi Päästeameti Lääne Päästkeskuse Läänemaa päästepiirkonnas paikneva nelja päästekomando teenistujate baasil. Autor valis katsete läbiviimiseks Läänemaa päästepiirkonna, kuna ta ise töötab. Nii oli lihtsam kokku leppida katsete läbiviimist ja korraldamist ning mis omakorda tagab võimalikult suure valimi osalemise. Kuna Lääne Päästkeskuse komandode võrgustik on hajutatud ja vahemaad suured, siis oli katsete läbiviimine väga ajakulukas ja katsetele ei olnud võimalik kaasata rohkem kui ühte päästepiirkonda.

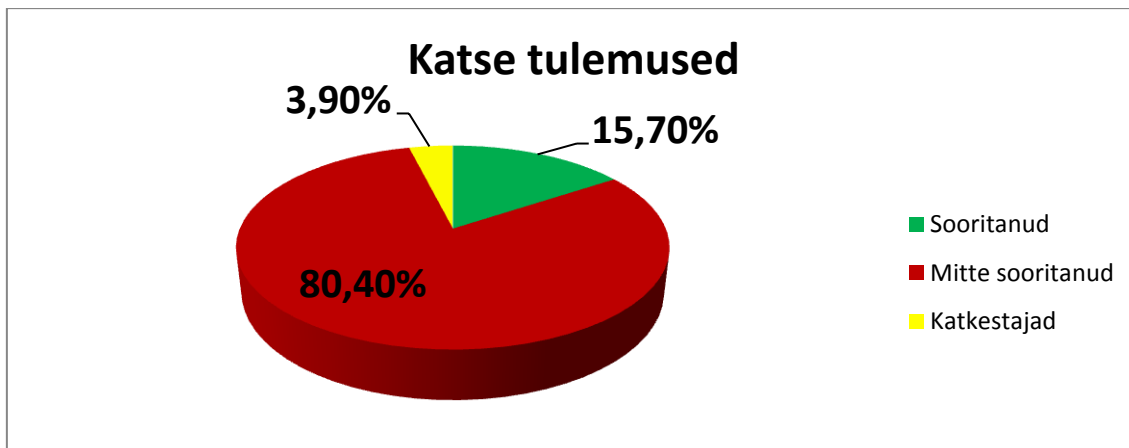
Katsete läbiviimised olid eelnevalt kokkulepitud Läänemaa päästepiirkonna juhataja ja komandopealikega, nemad olid abiks ka katsete läbiviimisel. Katsed viidi läbi komandodes valvevahetuste ajal, kui siseõppe teemaks oli kontrollharjutused. Kuna ühes komandos on neli vahetust, siis toimusid katsed neljal järjestikusel päeval. Katsed said läbi viidud 46 - 48 nädalal kella 09:00 – 13:00 järgmiselt - Haapsalu PK – s 46 nädalal, Lihula PK – s ja Risti PK – s 47 nädalal ja Nõva PK – s 48 nädalal.

Katsete tulemused mõõtis töö autor stopperiga, abistajateks olid komandopealikud ja operatiivkorrupidajad. Katsetel osalesid vastavalt ametikohtadele päästjad, meeskonnavanemad ja komandopealik, kokku 51 Haapsalu PK, Lihula PK, Risti PK ja Nõva PK töötajat. Kõik eelpoolnimetatud komandod omavad veepääste võimekust ja kõik töötajad on läbinud pinnaltpäästja kursuse ehk nad on pinnaltpäästjad. Üldse kokku oli Läänemaa päästepiirkonna nimekirjas 19.11.2012 seisuga 73 pinnaltpäästjat.

Selleks, et saada võimalikult tõesed katsete tulemused viidi katsed läbi ühtsetel alustel ja tingimustel. Katsed viidi läbi siseveekogudel (Valgevälja karjäär, Kullamaa paisjärv, Karuse karjäär, Lepajõe auk), arvestades asjaolu, et kalda ääres oleks piisavalt sügav vesi ja koheselt alates veepiirist saaks alustada ujumist. Turvalisuse tagamiseks jälgiti pinnaltpääste tegevus - ja ohutusjuhendi nõudeid. Katse käigus tuli osalejatel läbida 100 meetrit ujudes kasutades selleks pinnaltpääste isikukaitsevarustust ning nende külge oli kinnitatud turvanöör, millelt oli eelnevalt välja mõõdetud 100 meetrit ja antud koht ära tähistatud. Harjutuse lähtejoon oli 2 m kaugusel veepiirist ja harjutust alustati läbiviija käskluse peale ``TEGUTSEGE``, aeg läks kinni kui turvanöörile märgitud 100 meetri tähistus jõudis veepiirini. Katsete tulemuste hindamise aluseks oli võetud veepääste teenusekaardist tulenev nõue, kus teenuse osutamiseks peab pinnaltpäästja läbima pideva treeningu, mis tagab sellise ujumisoskuse, et 100 meetrine distants läbitakse ajaga alla 2 minuti ja 30 sekundit.

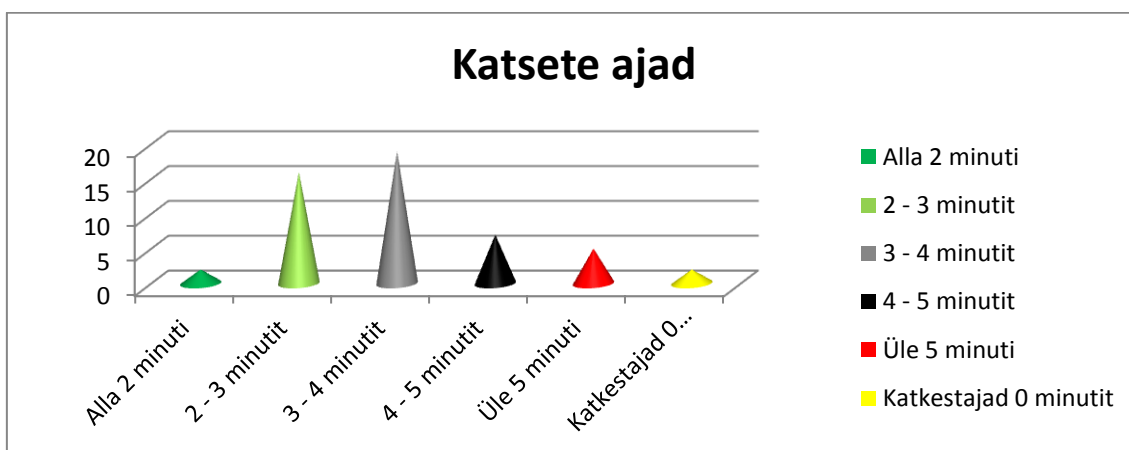
Tulemused

Katsete tulemuste põhjal (LISA 2) sooritas positiivselt ehk vastas veepääste kaardist tulenevale nõudele s.o. pinnaltpäästja peab omama sellist ujumisoskust, et 100 meetrine distants läbitakse ajaga alla 2 minuti ja 30 sekundi, ainult 8 (15,7 %) 51 – st katses osalenud Läänemaa päästepiirkonna päästeteenistujast. Mittesooritanuid ehk neid kelle aeg oli üle 2 minuti ja 30 sekundi oli 41 (80,40 %) päästeteenistujat. Katkestajaid ehk neid kes said kirja tulemuse 0 oli kaks (3,9 %) katsetel osalenut.

Joonis nr.1 Ujumiskatsete tulemused (autori joonis)

Praktiliste katsete keskmiseks ajaks oli 3 minutit ja 38 sekundit. Katsete käigus kõige kiiremini ujutud aeg oli 1 minut ja 57 sekundid. Kõige kauem ujutud ehk pikim aeg oli 10 minutit ja 25 sekundit.

Joonis nr.2 Ujumiskatsete ajad (autori joonis)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et tulemused ei vasta veepääste teenuse kaardis olevatele nõuetele ja selleks, et pakkuda kvaliteetset veepääste teenust, on antud probleemiga vaja organisatsioonis koheselt tegeleda. Olgu selleks siis päästeteenistujate korrallised ujumistreeningud või tasuta ujumise võimaldamine ujulas.

2.3 Küsitlus veepäästet osutavatele päästeteenistujatele

Lõputöö autor koostas internetipõhise ankeetküsitluse (LISA 3), mis oli suunatud pinnaltpääste võimekust osutavatele päästeteenistujatele. Küsimustiku eesmärk oli välja selgitada kuidas ollakse rahul senise väljaõppe korralduse, õppematerjalide, koolitajate ja pinnaltpääste varustusega. Lisaks uuris autor, kui tihti käiakse ujumas ja kuidas hinnatakse oma ujumisoskust. Küsimustik saadeti kõikidele Päästeameti veepääste võimekusega komandode päästeteenistujatele.

Valmis osalesid järgnevad 54 päästekomandot ca 1200 päästeteenistajat (rühmapealikud, meeskonnavanemad, juhtivpäästjad, vanempäästjad ja päästjad).

- Põhja päästkeskus – Keila, Paldiski, Loksa, Kopli, Nõmme;
- Ida päästkeskus - Tapa, Jõhvi, Kunda, Rakvere, Sillamäe, Iisaku, Narva;
- Lõuna päästkeskus - Mustvee, Alatskivi, Abja, Suure - Jaani, Mustla, Valga, Elva, Räpina, Põltsamaa, Viljandi, Tõrva, Võru, Põlva, Otepää, Tabivere, Jõgeva, Tartu;
- Lääne päästkeskus - Nõva, Risti, Järvakandi, Aravete, Koeru, Vändra, Pärnu - Jaagupi, Orissaare, Käina, Vormsi, Kihnu, Kilingi - Nõmme, Rapla, Türi, Kohila, Kuressaare, Häädemeeste, Kihelkonna, Lihula, Pärnu, Tõstamaa, Haapsalu, Kärkla, Paide.

Kokku vastas küsimustikule 119 päästeteenistajat ehk ca 10 % valimist. Enim vastanuid – 66 oli Lääne päästkeskuse päästeteenistajat (55,5 % vastanutest), selle järgnesid Lõuna päästkeskus 30 vastanuga (25,2 %), Põhja päästkeskus 14 vastanuga (11,8 %) ning Ida päästkeskus 9 vastanuga (7,6 %). Antud vastanute arv päästkeskuste kaupa oli ka loogiline, kuna enim pinnaltpäästjaid töötab just Lääne - ja Lõuna Päästkeskuses.

Põhinedes ametikohtadele vastasid küsimustikule enim meeskonnavanemad, keda oli vastanutest 41 (34,5 %), neile järgnesid vanempäästjad 29 (24,4 %), juhtivpäästjad 22 (18,5 %), päästjad 21 (17,6 %) ja rühmapealikud 6 (5 %) vastanuga. Vastavalt tööstaažile jagunesid vastanud järgmiselt: 56 teenistajat (47,1 %), kes on töötanud päästesüsteemis üle 10 aasta, 26 teenistajat (21,8 %) 5 – 10 aastat, 32 teenistajat 1 – 5 aastat (26,9 %) ning alla ühe aasta töötanud oli vastanute hulgas 5 (4,2 %). Üle 60 %

vastanutest on töötanud päästesüsteemis üle 5 aasta ja omavad piisavalt kogemusi ja ettekujutust organisatsioonis toimuvast.

Tulenevalt kutse - või haridustasemest omasid vastanutes Päästja I kutsetaset 31 päästjat (26,1 %), neile järgnesid Päästespetsialist III (omandatud Päästekoolis - kutseharidus) 25 teenistajat (21 %), Päästja II (omandatud Päästekoolis - kutseharidus) 20 teenistajat (16,8 %), Päästespetsialist III (omandatud kutseeksamiga) 19 teenistajat (16 %), Päästja II (omandatud kutseeksamiga) 12 teenistajat (10,1 %), Erialane kõrgharidus on vastanutest 9 teenistajal (7,6 %) ja kõrgharidus 3 vastajal (2,5 %).

Kõige põhjalikumad ja korrektsemad vastajad olid meeskonnavanemad ja rühmapealikud, kes põhjendasid kõiki neid vastatud küsimusi, kui küsimus seda nõudis. Seda kindlasti ka sel põhjusel, et antud ametikohal töötavad isikud on töötanud süsteemis pikka aega.

2.3.1 Hinnang veepääste õppematerjalidele ja koolituste teoreetilisele osale:

Küsimusele, kas peate veepääste koolituste teoreetilises osas omandatud teadmisi piisavaks tegutsemaks reaalses olukorras vastas 101 isikut (84,9 %) „jah“ ja 18 isikut (15,1 %) „ei“. Hinnates veepääste koolituste teoreetiliste osa mahtu/kestvust oli 64 (53,8 %) inimese arvamus, et see on hea, 42 inimese (35,3 %) arvates rahuldav, 9 inimest (7,6 %) pidas kestvust väga heaks ja 4 (3,4 %) arvamus oli mitterahuldav. Küsimisele, kuidas hindate veepääste koolituste õppematerjale oli 68 (57,1 %) vastaja hinnangul see hea, 37 (31,1 %) arvates rahuldav, 9 (7,6 %) arvates väga hea ja 5 (4,2 %) arvates mitterahuldav.

Eelpool olevatele küsimustele mitterahuldavalt vastanud päästeteenistujad tõid välja põhjused, miks nad selliselt vastasid ja mida tuleks nende arvates muuta. Siseveekogudel läbiviidavate koolituste teooria õppematerjalid ja kursuse maht on hea, aga probleemid on voolavate vete koolitustega. Probleemidena toodi välja puudulik ja väga vähene voolavate vete varustuse ja päästmise tundmine/koolitus. Läbiviidavate teoreetiliste koolituste järgi on elusa inimese päästmine laiemalt jõelt, kui seda on päästeridva ulatus, ei ole võimalik, sest oskusi ja teadmisi napib. Voolavast veest päästmise õppematerjalid on hetkel lahti kirjeldatud sellisena, kus eeldatakse palju juhuslike abivahendite olemasolu, kuid mida igal pool pole. Õppematerjalide järgi peab olema olema kindel hulk puud või peab saama päästemasinaga juurde, see kõik ei ole

aga saavutatav, sest jõgede kaldad on väga erinevad. Mida aga teha siis, kui neid juhuslike abivahendeid (puud, kivid) ei ole ja millised oleks alternatiiv võimalused? Lisaks töid küsimustikule vastanud välja, et nad on aastaid tagasi läbinud voolavate vete instruktori koolituse, aga komando tasandil koolitamiseks pole neid kaasatud, sest vastava sisuga koolitusi pole korraldatud ning nende tase seetõttu langeb. Veel töid osad küsimustikule vastanud välja, et nendele jäi pärast koolitust selgusetuks veepääste sündmuste vastutusala, sest hetkel reageeritakse kõikidele veekogudele ja tehakse seda kiiremini, kui teised ametkonnad. Osad vastanud arvasid, et teoreetilisel koolitusel tuleks neile rääkida ainult päästmist puudutavatest asjadest, mitte aga ajaloost ja statistikast ning koolituse teeks huvitamaks videod/õppefilmid.

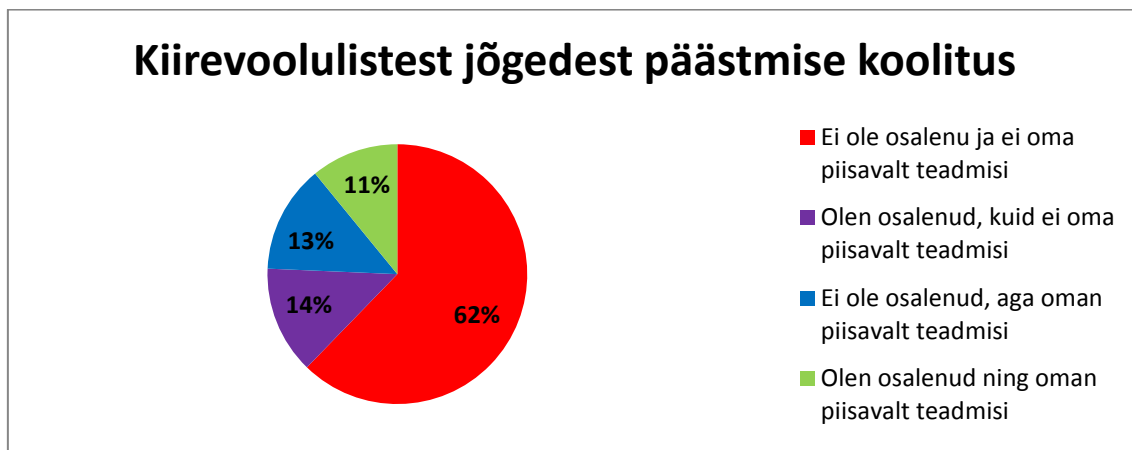
2.3.2 Hinnang veepääste koolituste praktilisele osale ja kontrollharjutustele

Küsimusele, kas peate veepääste koolituste praktilises osas omandatud teadmisi piisavaks tegutsemaks reaalses olukorras vastas 97 (81,5 %) küsimustikule vastanud „Jah“ ja 22 (18,5 %) vastajat vastas „Ei“. Praktilise koolituste kestvus/mahtu hindas heaks 62 (52,1 %), rahuldavaks 42 (35,3 %), väga heaks 9 (7,6 %) ja mitterahuldavaks 6 (5,0 %) päästeteenistujat.

Koolitajate teadmisi ja oskusi hindas 85 vastajat (71,4 %) heaks, 18 vastajat (15,1 %) väga heaks, 15 vastajat (12,6 %) rahuldavaks ja 1 vastaja (0,8 %) mitterahuldavaks. Küsimusele, kas selleks, et tagada pinnaltpääste kursuse praktilise osa läbiviimisel aktiivne tegevus piisab ühest koolitajast vastasid 70 vastajat (58,8 %) „Ei“ ja 49 vastajat (41,2 %) „Jah“

Päästetööde läbiviimisi kogemusi ja väljaõpet pimedal ajal omas 30 küsimustikule vastajat (25,2 %) ja vastavaid kogemusi/väljaõpet ei oma 89 küsimustikule vastajat (74,8 %). Küsimusele, kas olete osalenud paadi või väikelaevajuhi kursustel ja kas olete suutelised päästetööde korral ohutult paati juhtima vastasid 46 vastajat (38,7 %) „ei“ ole osalenud ja „ei“ ole suuteline päästetööde korral paati ohutult juhtima, 43 vastajat (36,1 %) „ei“ ole osalenud, aga „suudan“ päästetööde korral paati ohutult juhtida, 24 vastajat (20,2 %) „olen“ osalenud ja „suudan“ päästetööde korral paati ohutult juhtida ning 6 vastajat (5 %) „olen“ osalenud, kuid „ei“ ole suuteline päästetööde korral paati ohutult juhtima.

Küsimusele, kas olete osalenud kiirevoolulistest jõgedest päästmise koolitusel ja kas omate piisavalt teadmisi päästetööde ohutuks läbiviimiseks vastas 74 päästeteenistujat (62,2 %) „ei“ ole osalenud ja „ei“ oma piisavalt teadmisi päästetööde ohutuks läbiviimiseks, 16 päästeteenistujat (13,4 %) vastas „olen“ osalenud, kuid „ei“ oma piisavalt teadmisi päästetööde ohutuks läbiviimiseks, 16 päästeteenistujat (13,4 %) vastas „ei“ ole osalenud, aga „oman“ piisavalt teadmisi päästetööde ohutuks läbiviimiseks ja 13 päästeteenistujat (10,9 %) vastas „olen“ osalenud ning „oman“ piisavalt teadmisi päästetööde ohutuks läbiviimiseks.

Joonis nr.3 Kiirevoolulistest jõgedest päästmise koolitus (autori joonis)

Pärast pinnaltpääste koolitusi tööl läbiviidavaid kontrollharjutusi peab vajalikuks 89 vastajat (74,8 %) ja mittevajalikuks 30 vastajat (25,2 %). Küsimuse peale, kui palju tuleks teha kontrollharjutusi vastas 63 päästeteenistujat (52,9 %) samas mahus, 40 päästeteenistujat (33,6 %) arvas, et kontrollharjutusi tuleks teha rohkem ja 16 päästeteenistujat (13,4 %) arvas et harjutusi tuleks teha vähem.

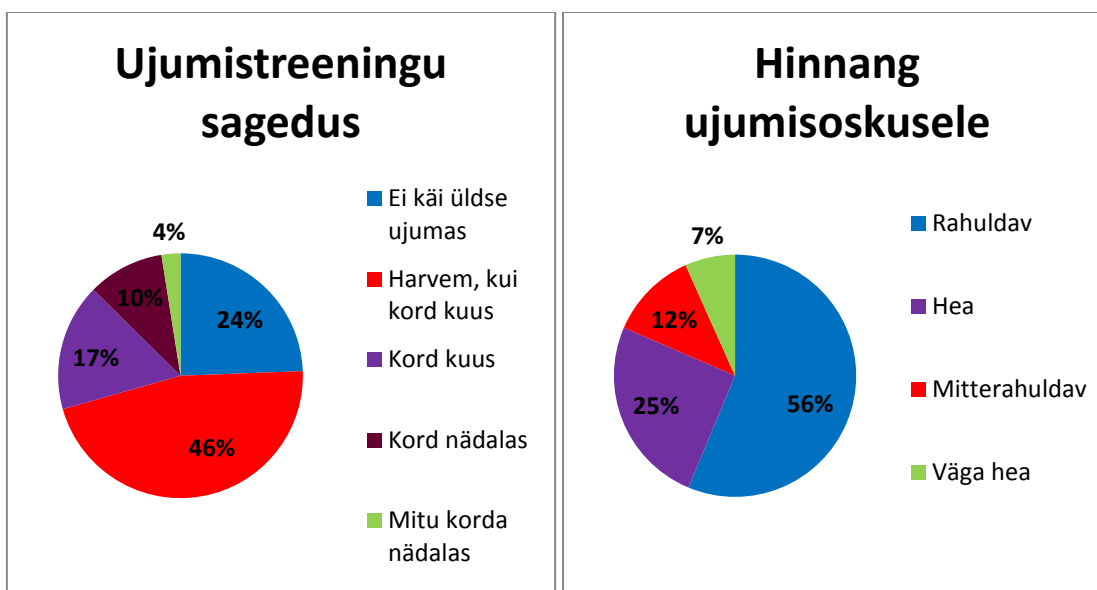
Eelpool olevatele küsimustele mitterahuldavalt vastanud päästeteenistujad tõid päevakorda mitmed probleemid. Nii selgus, et puudub väljaõpe ning kogemus öösel (pimedas) päästmisel ja jäält päästmisel, kuna antud harjutusi ega koolitusi pole läbiviidud. Probleemina nimetati ka seda, et parema väljaõppe korralduseks ja turvalisuse tagamiseks ei piisa veepääste praktilistel koolitustel ainult ühest koolitajast kaheteist koolitatava jaoks ning koolitajaid peaks olema vähemalt kaks, see tagaks ka kursuse aja maksimaalse ärakasutamise. Ühe probleemina toodi esile, et pinnaltpääste põhikursusel ei õpetata ega mainita, kuidas toimub päästmine päästetööpaadiga (vetteminekud, kannatanu tõstmine paati, otsingud paadi alt), samas tööle asudes veepääste võimekusega II päästekomandosse reageeritakse sündmusele just

päästetööpaadiga. Koolituse osas toodi veel välja vähene kiirevoolulistest veekogudest päästmise ja päästetööpaadi juhtimise koolituste läbiviimine.

2.3.3 Hinnang päästeteenistujate ujumis oskusele ja treeningule

Küsimusele, kuidas hindate oma ujumisoskust vastas 67 (56,3 %) päästeteenistujat rahuldav, 30 (25,2 %) päästeteenistujat hindas heaks, 14 (11,8 %) vastanut mitterahuldavaks ja 8 (6,7 %) väga heaks. Küsimustikule vastanutest teadis ainult 17 inimest (14,3 %) , kui kiiresti nad suudavad ujuda 100 meetrit ja 102 inimest (85,7 %) ei teadnud oma ujumisaega. Kiireim ujumisaeg oli 1 minut ja 10 sekundit ning kõige aeglasem 4 minutit. Oma ujumisaega teadnud vastanutest 11 päästeteenistujat ujus 100 meetrit ajaga alla 2 minuti, 5 küsimustikule vastanut ajaga 2 – 3 minutit ja 1 vastanu 4 minutit.

Küsimusele, kas peate reaalseks, et pinnaltpäästja peab läbima pideva treeningu, mis tagab sellise ujumisoskuse, et 100 meetrine distants läbitakse ajaga alla 2 minuti ja 30 sekundi vastas 71 inimest (59,7 %) „Jah“ ning 48 (40,3 %) „Ei“. Uurides, kui palju ja kui tihti käivad päästeteenistujad ujumas vastas 55 päästeteenistujat (46,2 %), et teeb seda harvem kui kord koos, 29 päästeteenistujat (24,4 %) ei käi üldse ujumas, 20 päästeteenistujat(16,8 %) käivad ujumas kord kuus, 12 päästeteenistujat (10,1 %) teevad seda kord nädalas ja 3 päästeteenistujat (2,5 %) käivad ujumas mitu korda nädalas.

Joonis nr.4 Päästeteenistujate ujumistreeningute sagedus (autori joonis). Joonis nr.5 Hinnang päästeteenistujate ujumisoskusele (autori joonis).

Küsimusele, kui tööandja (Päästeamet) võimaldaks tasuta ujumistreeninguid, siis kui tihti te seda teeksite vastas 71 (59,7 %) inimest, et nad käiksid kord nädalas ujumas, 31 inimest (26,1 %) käiks ujumas mitu korda nädalas, 9 inimest (7,6 %) käiks ujumas kord kuus, 4 inimest (3,4 %) käiks ujumas harvem kui kord kuus ja 4 inimest (3,4 %) ei käiks üldse ujumas.

Küsimustikust selgub, et veepäästet osutavate päästeteenistujate ujumisoskus ja tase ei ole piisav osutamaks kvaliteetset veepäästeteenust. Põhjuseks on ilmselt vähene ujumas käimine ja harjutamine, mis selgus ka küsimustikust. Samas on pea kõik päästeteenistujad nõus ujumas käima, kui tööandja seda võimaldaks ja kompenseeriks.

2.3.4 Varustuse analüüs

Veepäästeteenuse osutamiseks ja koolituste läbiviimiseks pidas varustust piisavaks 93 (78,2 %) küsimustikule vastanut ja ebapiisavaks 26 (21,8 %) vastanut.

Need päästeteenistujad, kes vastasid „mitterahuldav“ või pidasid veepäästeteenuses olevat varustust ebapiisavaks tõid välja erinevaid põhjendusi. Kõige enam toodi esile probleeme koolitustel ja igapäevatoos kasutavate pinnaltpääste ülikondade osas. Paljud kasutusel olevad ülikonnad on: vanad/katkised (käivad paranduses, aga ikka vett ei pea), puuduvad erisuurusega ülikonnad ja vaheriided, ei mahu meestele selga või on jällegi liiga suured (puudub valiku võimalus). Veel toodi probleemiks, et tuleks kaasajastada varustust: päästeridvad, päästelauad, ruupor jne. Päästetööpaatide kohta toodi välja, et kasutusel on päästetööpaadid, mis ei ole merekindlad (väike mootor) ning turvaliseks päästetööks öösel puudub valgustus ja navigatsioonisüsteem.

3. ETTEPANEKUD JA JÄRELDUSED

3.1 Ujumisvõimekust puudutavad järeldused ja ettepanekud

Päästetöötajate ujumisoskus ja ujumis võimekus on autori arvates ebapiisav, selleks et tagada enda ohutus ja osutada kvaliteetset veepäästeteenust. Seda kinnitab ka lõputöö autori poolt läbiviidud katsed ning küsimustikule vastanud päästetöötajate arvamused. Ujumisoskus ja selle tase on veepääste seisukohalt nagu nn. „maja vundament“, kui seda ei ole, siis ei saa maja ehitada ehk ei ole mõtet koolitada inimesi, kes ei oska ujuda.

Hetkel olemasolevad nõuded, mis sätestavad päästeteenistujate ujumisoskuse kontrolli tuleb üle vaadata ja muuta. Veepäästeteenuse kaardist tulenevast nõudest peab pinnaltpäästja läbima pideva treeningu, mis tagab sellise ujumisoskuse, et 100 m distants läbitakse ajaga alla 2 minuti ja 30 sekundi, kuid seda ei kontrollita. Hetkel peavad tööle tulevad päästjad läbima 200 m ning mingisugust ajalist piirnormi neile seatud ei ole. Seega võib tööle tulev päästja ujuda 200 m nn. „konna“ või „koera“ stiilis sõltumata ajast ja sellest piisab, et pääseda edaspidi pinnaltpääste põhikursusele.

Üheks võimaluseks, et hoida Päästeametis töötavate päästjate ühtlast ujumisoskuse taset on vaja tuua tagasi kohustuslik ajapeale ujumine füüsilistel katsetel, nii nagu see oli korraldatud aastaid tagasi ja piirnormiks oli seatud 100 m ujumisel 2 minutit ja 30 sekundit.

Teiseks võimaluseks, kuidas tõsta päästetöötajate ujumisoskust on tööandja (Päästeameti) poolt tasuta ujumise võimaldamine ujulas vähemalt üks kord nädalas. Tulenevalt autori poolt läbiviidud küsimustikust kasutaks pea 75 % päästjatest seda võimalust. Eelpool nimetatud võimalus ei taga aga selle sihipärase kasutamise, sest keegi ei kontrolli, kas päästjad käivad ujulas ujumas või kasutavad muid ujula võimalusi (saun, mullivann jne.). Lisaks ei anna ujumise võimaldamine suurt lisaväärtust päästetöötajale, kes ei oska ujuda või kasutab ujumisel valet tehnikat, seega oleks mõistlik korraldada päästjatele ujumistreeningud koos kogunud treeneriga.

Kolmanda võimalusena pakub lõputöö autor välja sarnaselt Soomele, kus enim pinnalpäaste kursusele pääsemist viiakse läbi aja peale ujumise kontrolltest, mis välistab kehva ujumisoskusega päästetöötaja pääsemise pinnalpäaste kursusele. Antud ujumise kontrolltesti aeg võiks tuleneda veepäästeteenus kaardist tulenevast nõudest, kus pinnalpäastja peab läbima pideva treeningu, mis tagab sellise ujumisoskuse, et 100 m distants läbitakse ajaga alla 2 minuti ja 30 sekundi.

3.2 Väljaõpet, koolitusi ja õppematerjale puudutavad järeldused ja ettepanekud

Lõputöö autori arvates on Päästeametis läbiviidav veepäästealase väljaõppe ja koolituse korraldus rahuldavas seisus, kuid alati on võimalik asju muuta selleks, et osutada kvaliteetsemat veepäästeteenust. Kõige suuremaks probleemiks näeb autor väheste pinnalpäaste täiendkursuste (kiirevoolulised jõed) ja päästetöödepaadi /väikelaeva juhtimise kursuste läbiviimist mida saab järeldada SAP andmebaasi ja küsimustiku vastuste põhjal. Seega võib hetkel juhtuda olukord, kus kiirevoolulisele jõe reageerib õnnetuse korral päästemeeskond, kes ei ole saanud vastavat väljaõpet, seades sellega ohtu oma elud. Sama olukord võib juhtuda ka sündmustel, kuhu on vaja reageerida päästetööpaadiga, sest hetkel on meil vastava koolituse läbinud päästetöötajaid väga vähe. Antud probleemi lahendamiseks tuleks viia rohkem läbi koolitusi, sest kevadise suurvee ajal jääb pea iga päästemeeskonna väljasõidupiirkonda mõni kiirevooluline jõgi või veekogu kuhu on vaja reageerida päästetööpaadiga.

Vaadates pinnalpäaste põhikursust tekkisid antud lõputöös ülesse teatud probleemid, mis käsitlevad koolituskava. Pinnalpäaste põhikursuse ei sisalda väljaõpet, kuidas päästa jäält või jäistes olukordades ning kuidas toimub päästmine päästetööpaadiga (vetteminekud, kannatanu tõstmine paati, otsingud paadi alt, sisenemine paati).

Lõputöö autor teeb järgmised ettepanekud:

- lisada päästetööpaadiga harjutused pinnalpäaste põhikursusele, mis tagaks tööle asuvale päästjale oskused kasutamaks päästetöödepaati;
- täiendada pinnalpäaste põhikursuse õppematerjale - kuidas toimub jäält päästmine ja milliseid vahendeid kasutada (redelid, nõõrid, päästeritv jne.).

Päästjatel puudub hetkel kogemused ja väljaõpe öösel (pimedas) päästmisest, sest pinnaltpääste põhikursuse õppematerjal sisaldab ainult valgus märguandeid. Selleks et antud koolitus läbi viia tuleks soetada uut varustust: akuga prožektorid, päästetööpaadile navigatsiooni seadmed ja valgustus seadmed.

Täiendamist vajavad voolavast veest päästmise õppematerjalid, kuna hetkel eeldatakse liiga palju juhuslike abivahendite olemasolu, mida aga igal pool pole (puud, kivid, päästemasinaga juurdepääs jne.). Praegu jääb vastuseta küsimus, milliseid vahendeid kasutada siis, kui looduslike abivahendeid ei ole (ankrud, vaiad) ja mida õppematerjal ei sisalda.

Lähtudes läbiviidud küsimustikust ja lõputöö autori enda praktikast, ei piisa ühest koolitajast veepääste/pinnaltpääste praktiliste koolituste läbiviimisel, kui kursuse grupp on suurem kui 6 inimest. Parema väljaõppe läbiviimiseks, aja efektiivsemaks kasutamiseks ja päästjate ohutuse tagamiseks peaks koolituste praktilist osa läbi viima vähemalt kaks koolitajat, kui kursuse grupi suurus on 6 – 12 inimest.

Suur probleem on koolitustel ja igapäev töös kasutatava päästevarustusega, sest läbiviidud küsimustikus leidis suurt vastukaja ja toodi välja probleeme pinnaltpääste ülikondadega. Paljud kasutusel olevad ülikonnad on iganenud ja lisaks ei mahu need päästetöötajatele selga, sest ülikondade valikuvõimalus suuruste järgi on väike. Antud probleem on tekitanud olukordi, kus pinnaltpääste kursusele tulnud päästjale ei ole ühtegi ülikonda selga panna. Seoses pinnaltpääste ülikondadega tõstatati küsimustikus ülesse probleem, kus pinnaltpääste koolituste ajaks võetakse vajaminev varustus operatiivvalves olevatelt päästekomandodelt, sest eraldi koolituste tarbeks varustust ei ole. Seetõttu võib tekkida olukord, kus koolituste ajal päästekomandod ei oleks saanud õnnetuse korral veepäästeteenust osutada. Antud probleemi lahendamiseks oleks vaja soetada pinnaltpääste varustust selliselt, et päästjatel oleks võimalik valida endale sobiv pinnaltpääste ülikond ning oleks tagatud koolituse tarbeks reserv varustuse olemasolul.

Veel tuleks päästeteenistujatele viia läbi rohkem veepääste kontroll – ja situatsioon harjutusi, mis tagaks parema valmisoleku ja kvaliteedi. Sarnaselt Soomele on vaja harjutused läbi viia ka jäistes olukordades, et oleks tagatud valmisolek igas olukorras. Kinnitada tuleb ühtsed kõikide veepääste koolituste praktiliste eksami harjutused, et toimuks range ja ühtne kontrollisüsteem.

KOKKUVÕTE

Veepääste sündmuste lahendamine ja nendele reageerimine nõuab päästeteenistujatelt head füüsilist võimekust ja ujumisoskust. Samuti on kvaliteetse veepääste teenuse osutamiseks vajalik korralik väljaõppe süsteem ning kaasaegne päästevarustus. Antud lõputöö eesmärgiks oli analüüsida ja hinnata päästeteenistujate ujumisoskust, füüsilist võimekust ning hinnata veepääste teenuses läbiviidavaid koolitusi ja väljaõppe korraldust.

Töö eesmärgi saavutamiseks, püstitati neli uurimisküsimust. Esimeseks uurimisülesandeks oli analüüsida Päästeameti veepääste väljaõppe korraldust, koolituskavade sisu ning koolituste läbiviimist organisatsioonis ja võrrelda seda naaberriigi Soomega;

Antud uurimisküsimuse raames toob autor välja viimase kolme aasta (2010 – 2012) veepääste koolituste statistika, mis näitab kui palju ja milliseid koolitusi läbiviidud on. Statistikast selgub, et teatud veepääste koolitusi nagu näiteks pinnaltpääste täiendkursusi ja päästetööpaadi juhtimise koolitusi on läbiviidud väga vähesel määral, samas vastavalt teenusekaardile ja veepääste tegevusvõimekusele on need nõutud. Lõputöö uurimuslikus osas uurib autor veepääste korraldust ja väljaõpet Päästeametis ning võrdleb seda naaberriigi Soomega, viies selleks läbi struktureeritud intervjuu Soome Kuopio päästekooli õppejõu Sami Soinineni – ga. Võrdlusest tuli välja, et pinnaltpäästjaks saamiseks on Soomes päästeteenistujatele seatud füüsilised nõuded oluliselt rangemad kui Eestis. Väljaõppe seisukohalt on positiivne, et Eesti Päästeameti poolt korraldatakse koolitusi rohkem ja need on sisult põhjalikumad ja kestavad pikemalt. Üldjoontes on mõlema riigi veepäästealane korraldus ja väljaõpe väga sarnane.

Teises uurimisülesandes koostas autor küsimustiku veepäästet osutavatele päästeteenistujatele, et välja selgitada kuidas ollakse rahul senise väljaõppe korralduse ja enda ujumisoskusega. Küsimustiku vastustes toodi esile probleeme seoses väljaõppe ja selle korraldusega, kinnitust sai ka päästetöötajate madal ujumisoskus ja treenitus.

Kolmandas uurimisülesandes - päästetöötajate ujumisoskuse hindamiseks viis lõputöö autor läbi 100 meetri ujumiskatsed pinnaltpääste ülikonnas Läänemaa Päästepiirkonna päästeteenistujatele. Kokku osales katsetel 51 päästeteenistujat, kellest teenusekaardist tulenevalt arvestatava aja alla 2 minutit ja 30 sekundi sai kirja kaheksa päästeteenistujat.

Lõputöö neljanda uurimisülesandena ettepanekute ja järelduste osas toob lõputöö autor välja nii küsimustikule vastanute, kui ka omapoolsed ettepanekud. Suuremate probleemidena tuli välja päästeteenistujate kehv ujumisoskus, trennimisvõimaluse puudumine, vähesed koolitused ning probleemid päästevarustusega. Päästeteenistujae ujumisoskuse tõstmiseks ja parema veepääste teenuse osutamiseks tuleks läbi viia sarnaselt Soomele ujumistest enne pinnaltpääste kursusele pääsemist. Olemasolevatele töötajatele tuleks võimaldada tasuta ujumine tööandja poolt vähemalt üks kord nädalas.

Samuti tuleb rohkem läbi viia päästetöö paadijuhi/väikelaevajuhi ja kiirevoolulistest vetest päästmise koolitusi, mida on hetkel läbiviidud vähestele päästeteenistujatele. Veel tuleks kaasajastada ja muretseda rohkem varustust, mis lihtsustaks ja annaks võimaluse päästeteenistujatel valida endale sobib päästevarustus. Uuendamist vajavad ka veepääste õppekavad ja õppematerjalid nt: tuleks lisada päästetööpaadiga harjutused pinnaltpääste põhikursusele, mis tagaks tööle asuvale päästjale oskused kasutamaks päästetöödepaati. Täiendamist vajavad voolavast veest päästmise õppematerjalid, kuna hetkel eeldatakse liiga palju juhuslike abivahendite olemasolu, mida aga igal pool pole (puud, kivid, päästemasinaga juurdepääs jne.). Praegu jääb vastuseta küsimus, milliseid vahendeid kasutada siis, kui looduslike abivahendeid ei ole (ankrud, vaiad) ja mida õppematerjal ei sisalda.

Kokkuvõtteks on autor seisukohal, et lõputöö püstitatud uurimisülesannete täitmisega on leidnud kinnitust hüpotees: Päästeametis läbiviidav veepääste/ pinnaltpäästealane väljaõpe ja selle korraldus on ebapiisav päästeteenistujate poolt turvalise ja kvaliteetse veepäästeteenuse osutamiseks ning autor seab kahtluse alla päästeteenistujate ujumisoskuse selleks, et teostada veekogudel tulemuslikult päästetöid.

Autor loodab, et tehtud lõputöö analüüs, uuring ning läbi järelduste tehtud ettepanekud on Päästeametile heaks sisendiks muutmaks veepäästealast väljaõppe korraldust paremaks ja efektiivsemaks. Kõige tähtsamaks peab töö autor aga asjaolu, et kohe on vaja reageerida olukorrale, mis välistaks ujumisoskamatute päästeteenistujate saamise pinnaltpäästjaks ja täiendavate harjutus/treeninguvõimaluste loomise olemasolevatele.

SUMMARY

This thesis is written on the topic of „Assessment of the theoretical and practical training and physical abilities of rescue personnel providing water rescue service.” The thesis comprises of 43 pages, excluding 4 annexes and 5 charts. The list of cited sources includes 15 titles. The thesis is written in Estonian and foreign language summary is presented in English.

Keywords: training, water-rescue, operational capability, swimming, equipment

Responding to water rescue accidents is a difficult task for rescue services, because one needs to respond in different waters and surface rescue takes place in different conditions. All waters – sea, lake or river – need different approach, training and equipment for successful rescue. The tragic event at the Sindi dyke, where a rescuer drowned, brought up lots of questions and issues, including the learning objectives of the rescue personnel, their training and sufficiency in physical capabilities. To avoid rescuer’s deaths in such kind of accidents, the question arose about the need of changes in the system. Hypothesis: water/surface rescue training and their management in the Rescue Board is insufficient to give secure and high quality water rescue service. The author questions the swimming ability of rescue workers in order to effectively carry out rescue operations in water.

The aim of the given thesis is to analyze water rescue services, their learning objectives, training, also swimming skills and fitness habits of rescuers. To achieve its aim the author conducted an interview and examined the documents, training/course materials, statistics and literary sources related to this topic. In addition, the author of the thesis conducted a questionnaire for water-rescue squads and 100-metres swimming tests with Läänemaa rescuers.

Research results have led the author to conclude that the swimming skills and physical fitness of rescuers is inadequate for providing high-quality service and ensuring the water rescuers’ own safety. It is also necessary to change the water-rescue course and training organization to provide better water rescue services.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

- Kalpus,G. 2012. Päästjate väljaõppe, juhtimise ja varustuse vastavause analüüs merepäästeoperatsioonide läbiviimisel. Publitseerimata lõputöö. Sisekaitseakadeemia, Tallinn
- Kontrollharjutuste ja nende ajaliste normatiivide kinnitamine, Päästeameti peadirektori 17.08.2010 käskkiri nr 146
- Merepäästeseadus. *Meripelastuslaki*, VOMARE 2008 – 2011
- Ojala.T. Päästeameti teenusepõhine juhtimismudel (teenuste juhtimise abimaterjal) 15.03.2012, välja otsitud 28.12.2012
- Partanen.P.,Vainio.T.2007. Pelastussukellusohje - Sisäasianministeriö, Helsingi
- Pinnaltpääste kursuse kinnitamine, Päästeameti peadirektori 08.06.2009 käskkiri nr 83
- Politsei - ja piirivalveseadus 06.05.2009, jõustunud 01.01.2013 - RT I 2009, 26, 159 ...RT I, 31.12.2012, 7
- Päästeseadus 05.05.2010, jõustunud 01.01.2012 - RT I 2010, 24, 115...RT I, 29.12.2011
- Päästeteenistujate kutsesobivuse nõuded, sealhulgas füüsilise ettevalmistuse, hariduse- ja tervisenõuded, Siseministri määrus 15.02.2011 nr 2, jõustunud 06.03.2011 - RT I, 03.03.2011, 26, 206
- Rajala.K. ja Kankaanpää.A. Kuudesluokkalaisten ja aikuisten uimataito Suomessa vuonna 2011
- Soome järved. Ympäristö kodulehelt <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=8103&lan=fi> välja otsitud 12.02.2013
- Struktureeritud intervjuu Kuopio päästekooli õppejõu Sami Soinineni – ga
- Teenustepõhine juhtimine <https://uks.smit.ee/1099/,DanaInfo=pai.rescue.sise+>, välja otsitud 26.12.2012
- WebTrainer testimiskeskond <https://uks.smit.ee/webtrainer/,DanaInfo=webtraining.rescue.sise+index.php>, välja otsitud 10.02.2013
- Väikelaeva juhi teadmiste ja oskuste ning väikelaevajuhtide väljaõppe nõuded ja väikelaevajuhi tunnistuse vorm, Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määrus nr 225, jõustunud 11.09.2005 - RT I 2005, 46, 384

JOONISTE LOETELU

Joonis nr.1 Ujumiskatsete tulemused (autori joonis)	29
Joonis nr.2 Ujumiskatsete ajad (autori joonis)	29
Joonis nr.3 Kiirevoolulistest jõgedest päästmise koolitus (autori joonis)	33
Joonis nr.4 Päästeteenistujate ujumistreeningute sagedus (autori joonis).....	34
Joonis nr.5 Hinnang päästeteenistujate ujumisoskusele (autori joonis).	34

LISA 1

Veepääste koolitused 2010 aastal

Koolitaja/tellija	Koolituse tüüp	Mitu koolitust aastast	Mitu inimest kokku läbis koolituse	Koolituse maht tundides
Päästeamet	Päästepaatide ekspluatatsiooni koolitus	1 tk	5 tk	7
Lääne – Eesti Päästkeskus	Pinnaltpääste kursus	6 tk	56 tk	32
Lõuna – Eesti Päästkeskus	Pinnaltpääste kursus	3 tk	28 tk	40
Lõuna – Eesti Päästkeskus	Pinnaltpääste kursus	1 tk	13 tk	32
Lõuna – Eesti Päästkeskus	Pinnaltpääste algväljaõppe kursus	2 tk	11 tk	8
Ida – Eesti Päästkeskus	Pinnaltpääste kursus	? tk	73 tk	32
Teele P&P	Töölaeva instruktori koolitus	1 tk	1 tk	8
Groovrider OÜ	Väikelaevajuhi koolitus	1 tk	2 tk	80

Veepääste koolitused 2011 aastal

Koolitaja/tellijaja	Koolituse tüüp	Mitu koolitust aastast	Mitu inimest kokku läbis koolituse	Koolituse maht tundides
Lääne – Eesti Päästkeskus	Pinnaltpääste kursus	6 tk	53 tk	32
Lõuna – Eesti Päästkeskus	Pinnaltpääste voolavast veest	2 tk	29 tk	8
Lõuna – Eesti Päästkeskus	Pinnaltpääste, praktilised harjutused	1 tk	20 tk	6
Ida – Eesti Päästkeskus	Pinnaltpääste, praktilised harjutused	? tk	492 tk	4
Ida – Eesti Päästkeskus	Pinnaltpääste teooria	2 tk	13 tk	4
Groovrider OÜ	Väikelaevajuhtide koolitus	2 tk	41 tk	61
Groovrider OÜ	Väikelaevajuhtide koolitus	1 tk	18 tk	56

Veepääste koolitused 2012 aastal

Koolitaja/tellijaja	Koolituse tüüp	Mitu koolitust aastast	Mitu inimest kokku läbis koolituse	Koolituse maht tundides
Lääne Päästkeskus	Pinnaltpääste kursus	5 tk	45 tk	32
Lõuna Päästkeskus	Pinnaltpääste kursus	2 tk	16 tk	32

Lõuna Päästkeskus	Pinnaltpääste täiendkoolitus	9 tk	101 tk	8
Lõuna Päästkeskus	Pinnaltpääste paadijuhi koolitus	2 tk	20 tk	4
Lõuna Päästkeskus	Pinnaltpääste baaskursus	1 tk	2 tk	8
Ida Päästkeskus	Pinnaltpääste, praktilised harjutused	9 tk	505 tk	4
Ida Päästkeskus	Pinnaltpääste, praktilised harjutused	1 tk	33 tk	8
Ida Päästkeskus	Töölaeva harjutused	2 tk	29 tk	8
Põhja Päästkeskus	Päästetöödelaeva koolitus	5 tk	20 tk	4
Põhja Päästkeskus	Pinnaltpääste kursus	2 tk	5 tk	32
Sisekaitseakadeemia	Töölaeva instruktori koolitus	2 tk	17 tk	8
Sisekaitseakadeemia	Pinnaltpääste instruktor	1 tk	4 tk	40
Tartu Kalevi Jahtklubi	Väikelaevajuhtide koolitus	1 tk	1 tk	80
Groovrider OÜ	Väikelaevajuhtide koolitus	1 tk	21 tk	64

SAP andmebaas seisuga 01.01.2013

LISA 2

INTERVJUU

Strukueeritud intervjuu Soome Kuopio päästekooli õppejõu Sami Soinineni'ga.

1. Kas Soomes tegeleb veepääste/pinnaltpäästega ainult päästeteenistus?
How is organized water rescue in Finland? Is it official only or there are volunteers involved too?

Water rescue readiness in Finnish Emergency Services is divided into three levels; 1. Immediate Water rescue from surface without SCUBA (minimum for all stations) 2. Other readiness, including SCUBA, not immediate 3. Immediate water rescue with SCUBA.

Every Fire Station has readiness for water rescue from surface; this is written in regulations. Water rescue from surface is also performed by voluntary Fire Brigades, according to their individual skills. Under water rescue is mainly performed by official Fire Brigades, but there is also voluntary divers who offer their help for authorities.
<http://www.vapepa.fi/vedenalainen-etsinta>

2. Kas nendel päästeteenistujatel, kes õpivad pinnaltpäästjateks on olemas nõuded, et nad saavad olla pinnaltpäästjad (nt: ujumine aja peale, vms.)
What kind is the requirements or skills for rescuers who perform water rescue works, example swimming time for any distance etc?

All rescuers graduating from Emergency Services College are trained and able to do water rescue from surface. Training includes 4 hours theory and 16 hours of practice. Also a practical exam has to be passed.

While working at official Fire Brigades one must attend to at least two annual water rescue practices, at least one during winter period.

For voluntary firemen there are water rescue courses held by SPEK (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö). For example:

PINTAPELASTUSKURSSI (23 h)

Kurssin tavoite on antaa palokuntalaisille riittävät valmiudet turvalliseen ja menestyksekkääseen pintapelastukseen. Pintapelastuskurssi antaa perusvalmiudet veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitteita tehtävään ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamiseen ja vahingon torjuntaan parin kanssa.

Kurssinjohtaja: ylipalomies Mikko Koivuluoma

Kurssipaikka: Ilmajoen paloasema, uimahalli, Karaisjärven leirikeskus

Pääsyvaatimukset

- sammutustyökurssi hyväksyttävästi suoritettuna*
- uimataito: 200 m / 5 min (Uimataitotesti 15.10 klo 17:30–)*
- hyvä kunto ja terveys*

Personal requirements for applying to underwater rescue course can be found:

[http://www.pelastusopisto.fi/pelastus/home.nsf/pages/823279D84251842DC2257A0700275CBC/\\$file/Vesisukelluskurssille_hakeutuminen.pdf](http://www.pelastusopisto.fi/pelastus/home.nsf/pages/823279D84251842DC2257A0700275CBC/$file/Vesisukelluskurssille_hakeutuminen.pdf)

3. Kas Soomes võimaldatakse pinnal päästjatel käia ujulas ujumas, kui jah siis millisel määral?

Is the swimming pool time organized for rescuers for workouts. If yes, who pays for it? Depends on individual Fire Station. If pool time is organized by Fire Brigade, it is paid by Fire Brigade. Quite usual is, that since official firemen are working for city, they get special discount in city-owned sports facilities. Some Fire Stations have own pools in station.

4. Kas soomes õpetatakse pinnaltpäästet ainult koolis või on olemas ka päästeteenistuses pinnaltpääste instruktorid nagu Eestis.

Is the water rescue courses in Rescue school only or services and departments do water rescue courses too?

Water rescue courses are held for voluntary firemen as described in answer #2 by SPEK. For underwater rescue (with SCUBA) courses are held by Emergency Services College (Kuopio) and areally in co-operation with Rescue Areas and Emergency Services College as apprenticeship education.

5. Millised näevad välja pinnaltpääste kursuse lõpus olevad eksamid ja kas 100% osalejatest on läbi saanud?

What kind is examination procedure in Finland: how big part is theoretical and how big practical? How many rescuers pass examination on first time, how many next?

Theoretical and practical exam is included in exam concerning the set of basic or advanced rescue knowledge and skills. Normally quite few students fail in these. I have no exact numbers.

6. Kas Soomes on olemas iga aastased pinnaltpääste testid nagu Eestis on Webtraineris?

Does the water rescuers have to do Annual tests or some practical tasks in Finland as in Estonia is Webtrainer – theoretical training site? See answer #2. No annual theoretical tests.

7. Kas oleks võimalik saada Soome kõigi III – veepääste taseme õppekavasid ja Soome pinnaltpääste õppematerjale.

Is it possible to see different level course curricula and learning material?

For surface or underwater rescue?

I would also need more detailed information for what it would be used. Materials are owned by Emergency And Rescue Services College.

For SPEK materials You should ask them:

<http://www.spek.fi/Suomeksi>

8. Leidsin internetist sellise dokumendi nagu ``Pintapelastus- ja vesisukellusohje`` 2002.a .Kas on olemas uuem variant sellest?

In website is foundable document ``Pintapelastus- ja vesisukellusohje`` 2002.a. Is it possible to see newest version of it?

*This **Pintapelastus- ja vesisukellusohje** is no longer valid. It is replaced by "Pelastussukellusohje":*

http://www.espl.fi/fi/sisalto/pelastuslaitos/liitteet/06_koulutustarjonta/pelastussukellusohje.pdf

For underwater rescue there is also "Turvaohjeet Pelastustoimen Vesisukellukseen":

[http://www.pelastusopisto.fi/pelastus/images.nsf/files/C71B7FAF3FA5AEF1C225730000383C3E/\\$file/TurvaohjeetPelastustoimenVesisukellukseen.pdf](http://www.pelastusopisto.fi/pelastus/images.nsf/files/C71B7FAF3FA5AEF1C225730000383C3E/$file/TurvaohjeetPelastustoimenVesisukellukseen.pdf)

and:

[http://www.pelastusopisto.fi/pelastus/images.nsf/files/01E4CBA8B3326405C225730000384580/\\$file/TurvaohjeetPelastustoimenVesisukellukseen_liite.pdf](http://www.pelastusopisto.fi/pelastus/images.nsf/files/01E4CBA8B3326405C225730000384580/$file/TurvaohjeetPelastustoimenVesisukellukseen_liite.pdf)

9. Kas Soomes koolitatakse:

- Jõelt päästmist
- Päästetööde paadi juhtimise koolitust
- Päästetöödejuhete (meeskonnavanemad, op.korrapidajad) pinnaltpääste sündmusteks

Does Finnish water rescue courses include:

- Rescue work on flooding rivers and fast flooding rivers

Some theory.

- Part for rescue boat drivers

No. Some things are taught during underwater rescue course, but it is not included in course program.

- Part for team leaders and duty officers to manage accidents on water

No

10. Kas Soomes on olemas ka mingi dokument või juhend, mis reguleerib pinnalpääste sündmuste läbiviimist (nt:nagu eestis pinnalpääste juhend)?

Do You have a document which includes every level managing of water accidents. Example Estonia has Reascue Board Director General rescript: „Water reascue activity and safety guidelines“?

No. It is handled in many documents, for example Marine Laws, Meripelastusohje, Pelastustoimen järjestelyt sisävesialueilla, etc.

11. Palju on aastas veepääste kutseid Soomes?

How many emergency calls Finnish Response Center get, which are related accidents on water?

During 2012:

Water rescue, human 349

Watertraffic accidents (sea and lakes) 76

LISA 3

Ujumiskatsete tulemused

Järjekorra nr.	Päästeteenistuja	Päästekomando	Tulemus (aeg: min.sek)	A/MA
1.	Päästja 1	Nr.1	2.27,00	A
2.	Päästja 2	Nr.1	2.32,00	MA
3.	Päästja 3	Nr.1	2.32,00	MA
4.	Päästja 4	Nr.1	2.32,00	MA
5.	Päästja 5	Nr.1	2.39,00	MA
6.	Päästja 6	Nr.1	2.42,00	MA
7.	Päästja 7	Nr.1	2.53,00	MA
8.	Päästja 8	Nr.1	3.15,00	MA
9.	Päästja 9	Nr.1	3.40,00	MA
10.	Päästja 10	Nr.1	3.40,00	MA
11.	Päästja 11	Nr.1	3.46,00	MA
12.	Päästja 12	Nr.1	3.56,00	MA
13.	Päästja 13	Nr.1	3.56,00	MA
14.	Päästja 14	Nr.1	4.50,00	MA

15.	Päästja 1	Nr.2	1.57,00	A
16.	Päästja 2	Nr.2	2.23,00	A
17.	Päästja 3	Nr.2	2.24,00	A
18.	Päästja 4	Nr.2	2.25,00	A
19.	Päästja 5	Nr.2	2.32,00	MA
20.	Päästja 6	Nr.2	2.45,00	MA
21.	Päästja 7	Nr.2	3.00,00	MA
22.	Päästja 8	Nr.2	3.02,00	MA
23.	Päästja 9	Nr.2	3.05,00	MA
24.	Päästja 10	Nr.2	4.00,00	MA
25.	Päästja 11	Nr.2	4.10,00	MA
26.	Päästja 12	Nr.2	4.45,00	MA
27.	Päästja 13	Nr.2	KATKESTAS	MA
28.	Päästja 14	Nr.2	KATKESTAS	MA
29.	Päästja 1	Nr.3	2.00,00	A
30.	Päästja 2	Nr.3	2.20,00	A
31.	Päästja 3	Nr.3	2.20,00	A
32.	Päästja 4	Nr.3	2.54,00	MA
33.	Päästja 5	Nr.3	3.12,00	MA
34.	Päästja 6	Nr.3	3.26,00	MA
35.	Päästja 7	Nr.3	3.32,00	MA
36.	Päästja 8	Nr.3	3.45,00	MA
37.	Päästja 9	Nr.3	4.35,00	MA
38.	Päästja 10	Nr.3	4.48,00	MA
39.	Päästja 11	Nr.3	5.02,00	MA
40.	Päästja 12	Nr.3	5.18,00	MA

41.	Päästja 13	Nr.3	5.50,00	MA
42.	Päästja 14	Nr.3	7.18,00	MA
43.	Päästja 15	Nr.3	10.25,00	MA
44.	Päästja 1	Nr.4	3.09,00	MA
45.	Päästja 2	Nr.4	3.10,00	MA
46.	Päästja 3	Nr.4	3.15,00	MA
47.	Päästja 4	Nr.4	3.20,00	MA
48.	Päästja 6	Nr.4	3.25,00	MA
49.	Päästja 6	Nr.4	3.45,00	MA
50.	Päästja 7	Nr.4	4.35,00	MA
51.	Päästja 8	Nr.4	4.50,00	MA

LISA 4

KÜSIMUSTIK

Lugupeetud vastaja

Olen Andrus Eltmaa ja õpin Sisekaitseakadeemia IV kursusel ja koostan lõputööd teemal: „Veepääste teenust osutavatele päästetöötajatele läbiviidavate koolituste ja füüsiliste (ujumise) võimekuse hindamine“. Töö eesmärgiks on analüüsida veepääste/pinnaltpääste teenuse raames läbiviidavaid koolitusi ja väljaõpet ning hinnata päästjate ujumis oskust. Loodan, et leiate pisut aega nendele küsimustele vastamiseks! Vastamine on anonüümne ja kõiki kogutud andmeid kasutatakse ainult käesoleva uurimistöo raames ja üldistatud kujul.

1) Teie kutse - või haridustase on:

- Päästja I
- Päästja II (omandatud kutseksamiga)
- Päästja II (omandatud Väike - Maarja päästekoolis - kutseharidus)
- Päästespetsialist III (omandatud kutseksamiga)
- Päästespetsialist III (omandatud Väike - Maarja päästekoolis kutseharidus)
- Kõrgharidus
- Erialane kõrgharidus

2) Teie ametikoht on:

- Päästja
- Vanempäästja
- Juhtivpäästja
- Meeskonnavanem
- Rühmapealik

3) Staaž päästesüsteemis (aastates):

- Alla 1 aasta
- 1 - 5 aastat
- 5 – 10 aastat
- Üle 10 aasta

4) Millises päästekeskuses töötate?

- Põhja päästekeskus
- Ida päästekeskus
- Lääne päästekeskus
- Lõuna päästekeskus

5) Millises päästekomandos töötate?

6) Kas peate veepääste koolituse teoreetilises osas omandatud teadmisi piisavaks tegutsemaks reaalses olukorras?

- Jah
- Ei

Kui vastus on „ei“, siis palun põhjendage.

7) Kuidas hindate veepääste koolituse teoreetilise osa mahtu?

- Väga heaks
- Heaks
- Rahuldavaks
- Mitterahuldavaks

Kui vastus on „mitterahuldav“, siis palun põhjendage.

8) Kuidas hindate veepääste koolituste õppematerjale?

- Väga heaks
- Heaks
- Rahuldavaks
- Mitterahuldavaks

Kui vastus on „mitterahuldav“, siis palun põhjendage.

9) Kas peate veepääste koolituse praktilises osas omandatud teadmisi piisavaks tegutsemaks reaalses olukorras?

- Jah
- Ei

Kui vastus on „ei“, siis palun põhjendage.

10) Kuidas hindate veepääste koolituse praktilise osa mahtu?

- Väga heaks
- Heaks
- Rahuldavaks
- Mitterahuldavaks

Kui vastus on „mitterahuldav“, siis palun põhjendage.

11) Kuidas hindate enda ujumisostkust?

- Väga heaks
- heaks
- rahuldavaks
- mitterahuldavaks

12) Kui tihti hetkel ujumas käite ?

- Kord nädalas
- mitu korda nädalas
- kord kuus
- harvem
- ei käi üldse ujumas

13) Kui tööandja võimaldaks tasuta ujumas käia, siis kui tihti Te seda teeksite?

- kord nädalas
- mitu korda nädalas
- kord kuus
- harvem
- ei käiks üldse ujumas

14) Kas peate reaalseks, et pinnaltpäästja peab läbima pideva treeningu, mis tagab sellise ujumisostkuse, et 100 meetrine distants läbitakse ajaga alla 2 minuti ja 30 sekundi?

- Jah
- Ei

15) Kui kiiresti olete hetkel suuteline ujuma 100 meetrist distantsi?

- Ei tea
- Tean

Kui vastus on ``tean``, siis palun lisada aeg minutites ja sekundites

16) Kas peate piisavaks veepäästeteenuse osutamiseks ettenähtud varustust?

- Jah
- Ei

Kui vastus on "ei", siis palun selgitage.

17) Kuidas hindate koolitajate teadmisi ja oskusi koolituste läbiviimisel?

- Väga heaks
- Heaks
- Rahuldavaks
- mitterahuldavaks

18) Kas selleks, et tagada pinnaltpääste kursuse praktilise osa läbiviimisel aktiivne tegevus, piisab ühest koolitajast?

- Jah
- Ei

19) Kas olete osalenud paadi või väikelaeva juhi kursustel ja kas olete suutelised päästetööde korral ohutult paati juhtima?

- Olen osalenud kuid ei ole suuteline päästetööde korral paati ohutult juhtima
- Olen osalenud ja suudan päästetööde korral paati ohutult juhtida
- Ei ole osalenud ja ei ole suuteline päästetööde korral paati ohutult juhtima
- Ei ole osalenud aga suudan päästetööde korral paati ohutult juhtida

20) Kas olete osalenud kiirevoolulistest jõgedest päästmise koolitusel ja kas omate piisavalt teadmisi päästetööde ohutuks läbiviimiseks?

- Olen osalenud kuid ei oma piisavalt teadmisi päästetööde ohutuks läbiviimiseks
- Olen osalenud ning oman piisavalt teadmisi päästetööde ohutuks läbiviimiseks
- Ei ole osalenud ja ei oma piisavalt teadmisi päästetööde ohutuks läbiviimiseks
- Ei ole osalenud aga oman piisavalt teadmisi päästetööde ohutuks läbiviimiseks

21) Kas omate piisavaid kogemusi ja väljaõpet et osaleda pinnaltpääste sündmusel öösel või pimedal ajal?

- Jah
- Ei

22) Kas peate vajalikuks veepääste kontrollharjutusi?

- Jah
- Ei

23) Kas veepääste kontrollharjutusi tuleks teha:

- Vähem
- Rohkem
- Samas mahus

Aitäh, et leidsite aega vastamiseks!

Andrus Eltmaa

Saada	Alusta uuesti	Salvesta
--------------	----------------------	-----------------